Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 13 ОКТЯБРЬ, 1984 ШУ. ◆ № 123 (7001). ◆ Мах 3 кап.

ДЕРРИГА НИЗАШ — КХАЧАН ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЯРА!

КХОАНА-ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОЙ ДИ

КЕРДА МУЛАШ ДОАХАРГДА

ХIара шера октябрь бетта юрташкарча къахьегамхоша шоай профессиональни цIей дезду — юртбоахама болхлой Ди.

Доккхий къахьегама толамаш доахаш лакъабаьхкаб карарча шера цу дезача денна вай республика юрта боахамашкара колхозхой, болхлой.

Иштта, 1983—1984 шерашка хьайбаш Iалгара доахаш яьржача Еррнгсоюзни социалистически яхье котало яьккхай республика къахьегамхоша, Ачхой-Мартановски района, «Назрановский», «Атагинский», «Гвардейский» совхозий хьайбаш леладераша. Хьайбаш толаме Iалгара а доахаш, хьайбай продукташ дукхагIа яхарахи кийчъярахи КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамоташ аннай царна.

ЦIей долча дийнахьа цIерашц яла лов хьалхалаттача хьайбаш леладерий. Уж ба «Назрановский» совхоза доярка М. Сагова, «Кулларинский» совхозера М. Алимерзоева, «Терский» совхозера Л. Устарханова, «Красное Знамя» яхача колхозера Н. Батиева, Шелковской района «Путь к коммунизму», «Коминтерн» яхача колхозхошкара Н. Джамбаева, М. Сергеева, Сунженски района Цечи Эскара цIергIча колхозера З. Фаргиева, «Победа» яхача колхоза хьаькарч лелаеш йола М. Юрнова, жаIуй Я. Витригов, Э. Хамидов, кхы дукхабараш.

Шоай ханнахьек дикен чакхдоах кхашкара балхаш республика лаьтта леладераша а. Цар ловццача юкъа чуйищад ка бола ялат, дIаоттадаьд мел эша фу. Эггара дикагIа къахьийгад Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановски районий кхаш леладераша. Цар хIара гектара тIара 30,2, 29,1 центнер ялат даьккхад.

Ка бола ялат чуэцача белгалбаьннаб Сунженски района «Победа» яхача колхоза комбайнераш В. Лазарев, А. Выродов, «Атагинский» совхозера А. Гайтамиров, «Грозненский молочный» совхозера А. Дадаев, «Горец» яхача совхозера Р. Такаев, кхыбераш; шофераш «40 лет Октября» яхача совхозера Б. Зурабов, «Красноармейский» совхозера А. Лорсанцев, «Гудермесский» совхозера Н. Эзиев, кхы дукхабараш.

50 эзар гектар совгIа долча лаьтта индустриальни хьисапе хьалкхеьй хьажкIаш, генараш, шекара свеклаш, баьцалаараш. Республика колхозийи совхозийи кхашка эггара хьалха юкъе йоалаьй юртбоахама культурай хьувкъам хьалкхебеча программировани еш йола технологи. Цудухьа пхьаболча хьалхалаттача болхлой вIаштIехьдаьннад юкъерла лаьрхIача. хIара гектара тIара 60—70 центнер фуаллъха хьажкIаш. 400 — 500 центнер шекара свеклаш, 200—250 центнер баьцадаараш чула.

Дукхача мехотрядаша, звеньиша, механизатораша хьажкIаш чуэцача овсарле лакха йолаш болх байт техникага. Уж ба Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза звеньевой Колоев Бахьаудин, Грозненски района «Атагинский» совхоза механизатор Гайтамиров Ширвани, Шалински района «Джалка» совхоза механизатор Б. Саидов, Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза звеньевой Л. Захаев, Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхозе болх беш вола И. Кагерманов, кхыбараш.

Дукхача боахамашка дика хьалкхеьй шекара свеклаш. Из культура лелаеча хьалхалаттараш ба «Назрановский» совхозе къахьегаш вола М. Беков, «Шалинский» совхозера С. Энтласовай З. Мичураевай, «Джалка» совхоза звеньевой Т. Муслиева, кхыбараш.

Чуйица довла доахк баьцадаараш а. Боккха лоархIам болаш гIулакх да хьалкхебаь хьувкъам цхьакха хIама ца дойташ чубар, деррига низаш тIадероаде деза плаваш тIайица декхараш тIехкхоачаш а деш, дIадехача шера тIадиса декхар дIадаккхара.

Баьцадаараш кхедечеи уж пачхьалкхенга дохкачеи доккхий толамаш даьхад Урус-Мартановски района «Солнечный» совхоза З. Шамилевас кулгалдеш йолча бригадо, «Урожайный» совхоза Н. Эльдаровен Наурски района «Плодопитомнический» яхача совхоза В. Шемчукен кулгалдеш йолча бригадаша.

Толамаш доахаш къахьег тхьамка леладераша а. Ножай-Юртовски района А. Шериповен С. Орджоникидзеи цIерагIча колхозаша, Гудермесски района «Правда», Шалинский района «Искра» яхача совхозаша хIара шера тхьамка хьуиIъаду. Цудухьа тоаеннай цу боахамий экономика а.

ХIаьта Веденски, Советски, Сунженски районий цхьайолча колхозашеи совхозашеи ма боагIара мах бац цу культура. Цар кулгалхоша кхетадац цхьан гектара тIа хьалкходаьча тхьамках 10—12 эзар сом хулга.

Республике дегIайоагIаш лаьтт керда отрасль — фуна даьрхIа люцерна хьалкхелр. Цун фу даккхара специализаци еш я шоватъкъа совхози колхози. Цу гIулакха карарча шера лаьрххIа вIашагIъеллай «Гикаловское» яха объединени. Цо колхозаштеи совхозаштеи новкъостал дерга из боккхача жайхе йола культура хьалкхеяра методически хьехам луш а кхы тIа эшарашка хьожаш а.

Республике цоватъеи ялх боахам ба комсаш лелаеш. Укх шера дикь хьайкъай уж. Дукхача боахамаша, отделенеша, бригадаша, звеньиша шоай планаш тIайица социалистически декхараш толаме кхоачалдаьд.

Комсаш хьалкхеечеи уж пачхьалкхенна дIадучеи къаьстта белгалъяьннай Гудермесски района «Новогрозненский» совхоза Б. Насухановен «Виноградский» совхоза К. Уманцевасен кулгалдеш йола бригадаш, Шелковской района «Червленский» колхозера К. Проньнкинас, «Наурский» совхозера А. Весанова, «Советская Россия» яхача совхозера Н. Шуаплаева, «Калиновский» совхозера З. Албакова, кхыбараша кулгалдеш йола звенош.

Хьайбай продукташ дукхагIа яхарен пачхьалкхенга йохкаран тешшаме йола доакъара база хила еза. Из хилийтара комплексни мероприятеш чакхйоахаш латт. ДукхагIа дIаюврийолаш а дукхача шерашка тIаювлаш йола баьцаш, шердергдолеш да вIашагIъеаь хьажкIаши, сорго, генараши, соия тIайоа кхаш. ТIаккха белок йоаллаш дола хьана доакъар дукхагIа хургда. Долче, хьайбай продукци а дукхагIа хургья.

Дукха къальийгад доакъар кийчдечара материально-технически база чIоагIъяра а. Укх тIехьарча шерашка хьалха хиннарел совгIа, 70 доакъара цех хьалъяьй, 300 эзар тонн чуйодаш йола силосан сенажан даьрхIа емкостаци хранилишаши хьаяьй.

Хьайбаш леладерашта хьатIаэттай эггара бехктонхаметIа йола ха — хьайбаш Iалгара дахар. Еррнгача таронех ма могга пайда эца беза шура, дулх, фуаш, тха пачхьалкхенга дохкара пхьайтталегIча пятилетна планаш толаме кхоачашъяра.

Хьайбаш Iалгара дахара дика кийчо яьй Ачхой-Мартановски, Надтеречни, Гудермесски, кхыча районашкарча дукхача боахамаша.

Шелал хьатIаллехьа хьайбай помещенеш тоаяра, йIохьяра, хьайбаш леладерашта эша культурно-бытовой хьалаш вIаштIехьдахара гетара сиха оарцагIбола беза боахамий кулгалхой, специалисташ.

1984—1985 шерашка хьайбаш толаме Iалгара дахара доашта юкъе социалистически яхь а йоаржаь, болх беш йолча дукхача фермай коллективаша декхараш тIеийцад къахьегама дисциплина кхы тIа чIоагIъеш, еррнгача таронех пайда а эцаш хьайбай продукташ дукхагIа йоалалга Iалашде, аьнна. Республика колхозашкеи совхозашкеи кхы тIа вIаштIехьдоахаш латт юртбоахама производствера балхаш бригадаша, отрядаша, звеньяша коллективни подрядагIа делга. Таханарча дийнахьа цу тайпара къахьегаш 1118 подразделени а 10177 болхло юкъе а волаш. Практико хьахьекхал бухсоцаш хьахиппачох ялапи а эцаш, бригадия подрядагIа къахьегаш хилча деррига балхаш шоай ханнахьен дикен чакхдаха вIаштIехьдоалаш хилар.

Укх деношка тIехьара культураш хьажкIаш, бугаа, шекара свеклаш, тхьамка чуэцаш, ка бола ялат дIадуаш, зябь оахаш, кхыдола балхаш деш боахк юрташкара къахьегамхой. Цар сийлен гIулакх да ма йоггта сихагIа уж чакхдоахар.

Колхозашта, совхозашта доккха новкъостал ду промышленни предприятеи, школай, дешара заведенеи коллективаша. Мехка Кхачан программа кхоачашъеча хьинаре лакъа лацарах юртбоахама къахьегамхошта дег тIара баркал оал царна.

Республика кхаш леладераш уйла ер ба керзача шера еррига культураш хьувкъаяра. Боккха лоархIам болаш гIулакх да органически минеральни удобренешца лаьтта хььыдар. кхьоалагIча классах дола бIаьсти дIаювргйолча культурай фу дIаоттадар. 1985 шера кхаллкера балхаш толаме чакхдахара тешшаме техника кийчъяр. Уж бехктонхаме леладераш сиха дикен кхоачашдара шоашкара доагIар ве деза «Сельхозтехникен» «Сельхозхимен» предприятеша.

Колхозий, совхозий, Госкомсельхозтехника районашкарча объединенеша декхар тIайийцад 1985 шера 1 январь хьатIаотташ лаьттанна обработка еш хIамаш дIаювши йола еррига техника тоаль яккха, 1984 шера йиълагIча квартала тракторашь тоаяра план 25 декабре кхоачашъе, 1985 шера 1 апрель хьатIаотташ ка бола ялат чуэйаш йола комбайнаш кийчон мугIаре дIаоттае.

У. ЛЬЯНОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юртбоахама министра хьалхара заместитель.

Цхьан дагара хилча

Толаме къахьег оаха карарча шера. Иштта, дIабахача нийс бетта, планагIа яккха йоагIар 588 тонн йолаш, шура яьккхай 678 тонн. ХIаьта ферме гIолла хIара кхоабача Iаттагара яьккхай 1880 килограмм, шера планагIа яккха йоагIар 1950 килограмм йолаш. ДIадахача шера цу юкъа яьккхачунца нийсйича укх шера яьккхар дикка дукхагIа я.

ДIадехача а цул хьалха дIаяхача а шерашка тха районерча цхьадолча боахамашкарча хьайбаш леладерий чIоагIа хало ма йийзар Iан замалахьа доакъар ца тоъаш. Тхога шортта яр силос, сенаж, кхы тайпа доакъар. Цудухьа тха йиш хилар пачхьалкхенга шура йохкара план дикка тIехкхоачашъе. Шортта дика доакъар кийчдаьд укх шера а.

ДукхагIа шура яккха а из пачхьалкхенга йохка а аьттув боал тха ферма доиркаш, скотникаш, специалисташ йоккха балха опыт карагерзаяь а шоай гIулакх дика дIахьош а хиларах. Шн доярка мара яц ферме шоай декхараш кхоачаш ца дии, хIаьта йоккха доиркаша планаш а гIанийца социалистически декхараш а дикка тIехкхоачашдеш къахьег.

Иштта, ферме дукхача хана деза социалистически яхье хьайхалийташ хьайоагIаш йолча доярка Темирханова Марьжана доал деш 25 етт ба. Карарча шера нийс бетта царех хIаранегара 3120 килограм шура яьккхай цо. Марьжана доаш деннад керда шу хьатIаотташ из хьоахам 4000 килограммага дIаккхоачабе. Укх деношка хIара Iаттагара дийнахьа 10 килограмм шура йоакк цо.

Кхы а дукха доиркаш ба тха ферме по сашна къахьегаш. Царна юкъе я Сагова Марем. Цо а хьалала къахьегаш кхоачашду тIайица социалистически декхар: Укх шера нийс бетта хIара кхоабача Iаттагара 3000 килограмм шура яьккхай Саговас. Карара шу чакхдалалехьа из хьокхам 4 эзар килограммага дIаккхоачабе дага я а.

Шоай декхараш толаме кхоачашдеш къахьег Шанхоева Мовлайтхана, Газгиреева Тамаре, Хамхоева ПаьтIамата, кхыбараша.

Цар санна хьинар па кхоачаш къахьегаш ба Iаьсий леладеш бола болхлой а. Царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб Костоева Хьаван Газгиреева ШарIатн. ХIара дийнахьа 550 — 600 грамм дозал Iоаттаду цар кхоабеча Iаьсарта.

Скотникашта а шоай яла дIакхоачар ду ферменча хьайбашта зерттIа Iуна ле гIертам. Цудухьа онда а да тха доахан. Дика къахьегаш ба Барниихоев Ахин Могушков Султанн.

Цамогаш болаш цхьа етт бац тха йоккхача ферме. планагIа хила доагIачул дукха дукхагIа да хьахнива Iаьсий а. Из гIулакх иштта нийсденнад ветеринарни фельдшера Ведзижев Iалихьачен зоотехника Муталиев Iалихьанен бехктокхам а кеташ шоай де дезаш дола гIулакхаш дерттIа чакхдоахаш хиларах. Тха фермана фу эш а хьожаш, болх ма боагIара дIабоднйташ хадданза тIахьожам доаттабу совхоза керттерча зоотехника Дударов Батыра.

Зоотехник Муталиев председатели, Темирханова Марьжани, Сагова Марени члеваш а болаш совет а я тха ферме вIашагIъелла. Цу гIулакхо боах юабара, къахьегама доккха новкъостал ду тхона дисциплина чIоагIъяра.

Тха ферма коллективо социалистически яхь лелаю Аьлтий-Юртарчеи Пригородни района «Чермен» яхача колхозеи фермай болхлошца.

Доярчаша, скотникаша, специалисташа безаме къахьегаргдола кьалаш а дика вIаштIехьдаьхад совхоза администраце. Йоаккхо яьй болхлой гIоиа дола хьайбашта доакъар далара, кIорен дикчей халийтара, кхычуига хьажара.

Оаха дош деннад карара шу чакхдалалехьа планагIа яккха йоагIачул 100 тонн шура дукхагIа яккха.

I. ЛОЛАХОВ,
«Назрановский» совхоза Няьсар-Кертерча ферма бригадир. Нохч-ГIалгIай АССР юртбоахама заслуженни болхло.

СССР Министрий Совете

СССР Министрий Совето соцам баьб еалоIа да 1984 шера 11 ноябра кIираденгара 9 ноябра пIраска денга дахьа а 1984 ш. 10 ноябрь балха ди хархIа а.

Боахамеи гIулахкерча лахен пайда ца эцаш диса 1984 ш. 10 ноябрера дукъа ди цар хIара шерарча отпускана юкъедиккхийт, отпускан денош лучча тайпара мах а лун.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюро шоай аргIанарча заседане дийша а дийна, къоабалъяьй КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкой Неменски Арабски Республика Президентаца Али Абдалла Салехаца хиннача переговорий итогаш. Хиена переговораш а СССР-ии ЙАР-ии юкъера доттагIален цхьана леладеча гIулакхийи хьакъехьарча Договора кулгаш яздар а лоархIаме веха я советско-къулбаседаеменски отношенеш деррагIа дегIакхувлара даьгье. Договоро чIоагIа правови база лу шин мехко цхьана деладу гIулакхаш дIахо кIоаргдара, дуне халкъашта юкъера кхоккам кIаьдбар дукха пар цхьана гIулакхаш чакхдахара, цу даьгье Гаргарча Малхбоалене нийсхо йолеи чIоагIен машар оттабара тIадерзадаь къахьегара. Цу цхьан хаяна пIаьнка а белгалдаькхар, цу гIулакхага бода тешаметIа бола никъ Палестина мукъалакхара Организаце тешаметIен цхьатарарча бокъонагIен дакъа а лоацаргдолаш Гаргарча Малхбоалехах йола дунен халкъашта юкъера конференци гулъярга гIолла уллаш хилар.

Ла а дийнгIа къоабалъяьй Германски Демократически Республика хьаьнь 35 шу дизар деззеча советски партийно-правительственни делегаце дакъа лацара хьакъехьа новкъоста А. А. Громыкос баь хоам. Белгалдаьккхар, КПСС-ии СЕПГ-ении, Советски Союзаи Германски Демократически Республикаеи юкъерча вежарашка йолча отношенеш [illegible] хилар. Уж отношенеш чIоагIъеча керда доккха дакъа лацар хилар Iилма, техника, производства даьгье 2000-ча шерата кхаччалла йолча юкъагIа СССР-ии ГДР-ии юкъе цхьана деладу гIулакхаш дегIадоаладара йIаьххача хаьна йолча программина кулгаш яздарах. Советски Союзаи Германски Демократически Республикаеи, вежарашка йолча еррнгача социалистически пачхьалкхенашта юкъера доттагIал дIахо чIоагIдара, дунен халкъашта юкъерча арене цар деладеча гIулакхашта эффективни координаци яр Iалашде боккхача лоархIаме да Европен дерригача дунен тIен тIема кхерам кIеанбара, мехкашта юкъера машаре конструктивни отношенеш хьалхоаттаяра, империализма, реваншизма, тIема низаша ледаду моллагIа тайпа тайпа балхаш кхатохара.

Политбюрос йийцай бIаьстан юкъе дуа кIа Поволжье, Урале, СибаретIен, Казахстана районашка кхедара интенсификаци яра чотах из дукхагIа дахара тIеоргаль предложенеш. Цу дешах лаьца тIайийцача КПСС ЦК-ии СССР Министрий Советеи соцам тIа белгалъяьй чакхъяьхача бIаьстан юкъе дуача кIии хьувкъам дикка лакхбен деррига чудаьхьа ялат, къаьстта а низ болча, чIоагIача, маькерча сортех дар, алсамдаккхеи [illegible] кулайтаргйолча мероприятей комплекс, хIаьта из боккхача лоархIаме да СССР Кхачан программа кхоачашъяра. Цу гIулакха хийцца юкъейоалае лерхI боггонца лаьтта лелаара зональни системашка хьежжа чакхйоахаргйола кIа кхедара интенсивни технологеш.

Политбюро хьежай новкъост М. С. Горбачев керте вола КПСС делегаци КПВ Генеральни секретарь Г. Макленнан керте лаьттача Великобритане Коммунистически парте исполкома делегацеца вIашагIкхетара [illegible].

ЛадийгIар новкъоста Н. А. Тихонова советско-австрийски торгово-экономически цхьана леладу гIулакхаш дIахо эргадоахаш тоа[illegible]. Австрийски Республика Федеральни канцлера Н. Штегерца шин хиннача беседа хьакъехьа чIин информацега.

КПСС ЦК Политбюро заседане дийша а дийна, решенеш тIайийцай пачхьалкхени боахамеи гIирсаш хьалдарах, вежарашка долча социалистически мехкашцара доттагIал чIоагIдарах, вай партеи пачхьалкхеи машар базаш бола арахьара политически никъ чакхбахарах долча кхыча дешаех лаьца.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарче Совета иттлагIа сесси хьаеллара

ВерзIадагIа херанче Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета [illegible] хьаела 1984 шера 17 октябре Iуйрийна 10 сахьат даьлча КПСС обкома политически дешара ЦIагIа.

Депутаташта регистраци ю 1984 шера 16 октябре Iуйранна 9 сахьат даьлча дена сайранна 7 сахьат даллалца Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме (Комсомольски улица, 112, 4-гIа этаж, № 101 доа цIа), 1984 шера 17 октябра Iуйранна 8 сахьат даьлча дена КПСС обкома политически дешара ЦIагIа.

Хоам бу КПСС обкома пресс-центро

Телефон 2-66-72

ХЬАЛХАЛАТТАРАШТА ЮКЪЕ БА:

Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза механизатора ГЕ[illegible]АЕВ Iелаудина сменни норма 3,5 гектар йолаш 5,1 гектар дугай чекаш аьхай. Кампане из болх дIаболабелча гIоне цо аьхай 187 гектар, социалистически декхар кхоачашдаьд 233 процент.

Грозненски района «Атагинский» совхоза механизатора ЯКУБОВ Рамзан Матруевича цхьан дийнахьа 35 гектаре тIа кIа дIадийнад, сменни нормагIа дIаде доагIар 29 гектар долаш. Болх дIаболабелча дена 210 гектар ялат дIадийнад цо, социалистически декхар 144 процент кхоачашдаьд.

ПЛИЕВ Хьасана Хьамзат управляющи волча «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юртар-иа отделенера механизатораша 10 октябре 760 гектара тIа кIа дIадийна даьккхад, цох 80 процент дар дика тIадаьннад.

• • •

11 октябрь хьатIаотташ республика районашка 136,3 эзар гектара тIа дIайийнай гурахьа ю культураш, уж хул планах 74,3 процент — дIадахача шера цу юкъа хинначунца нийсйича 6 процент дукхагIа.

Эггара дукхагIа задани кхоачашъяра боарам цхьан дийнахьа лакхбаьб Ачхой-Мартановски района боахамаша — 8 процент, Назрановски — 3,3, Грозненски — 3 процент.

Республике зябь аьхай 70,2 эзар гектар, из хул планах 41,3 процент. Цхьан дийнахьа аьхай 2010 гектар.

Цхьан дийнахьа эггара дукхагIа аьхай Грозненски района боахамаша — 756 гектар, Гудермесски — 294 гектар, Малгобекски — 217 гектар.

Зябь аьара тIехьаьусаш хьайоагIа Советски, Ножай-Юртовски, Урус-Мартановски районаш.

ХьажкIаш чуийцай 14 эзар гектара тIара, из хул чуэца езарех 41 процент.

Темпаш лакха йолаш чуэцаш, уж пачхьалкхенна дIалу Ачхой-Мартановски, Грозненски, Урус-Мартановски районий боахамаша. Цар хьажкIаш чуийцай 75, 72, 62 процент. ХьажкIаш чуэцара тIехьадус Назрановски, Малгобекски, Сунженски районий боахамаш.

Республике шекара свеклаш чуийцай 4768 гектара тIера е чуэца езарех 51,6 процент. Пачхьалкхенга шекара свеклаш йохкара план кхоачашъяьй 48,2 процент.

Шера план 59,4 процент кхоачашгъяь Шалински района боахамаш хьалха да цар хьувкъам чубахьача. Ачхой-Мартановски района 52,8 процент кхоачашъяьй план.

Хила езаш йола темпаш йолаш шекара свеклаш хьа а яхац, дIа а теац Назрановски Гудермесски районий боахамаш.

Коартолаш йохкара план республике кхоачашъяьй 78 процент. Сунженски района боахамашка хьаяханза йисай хьаяха езарех 42 процент яраш.

Гудермесски Шелковской районий боахамаш хьаккхад 5011 гектара тIара дуга, из хул чуэца дезачох 91,7 процент. Аьрдал хьаккхачох 93 процент кулаш дар. Пачхьалкхенга дуга дохкара план республике гIолла кхоачашъяьй 49 процент.

Баьцадаараш дохкара план кхоачашъяьй 57 процент, сом бохкара — 67 процент.

«Чечингушплодоовощторг» яхача объединене вIаштIехьдаьннадац кулгалдара системан совьлейех эффективно пайда эца а ма йоагIара производство вIаштIехьъаккха а. Шоай ханнахьа хьагулде а торгови сетеи консервни предприятешкеи сом а баьцадаараш а дIакхахьийта. Из бахьан долаш республико пачхьалкхенна дIабеннабац 27,6 эзар тонн соми 85 эзар тонн баьцадаараши.

Шелковской, Наурски, Надтеречни районий боахамий а горплодоовощторга а кулгалхой бехкагIа республика бахчеви культураш йохкара план кхоачаш ца еш йисай.

Республике комсаш чуийна яла йоахк. Уж йохкара план кхоачашъяьй 98,9 процент. Цхьан дийнахьа дIаеннай 545 тонн, царех Гудермесски района боахамаша — 250, Малгобекски — 145, Шалински — 111 тонн.

ДАЬХЕН СОВГӀАТ ДӀАДАЛАР

Из дар укх шера 13 июле. Вай массане а дийшар советски хореографически искусство дегӀайоалаеча Ӏалеьмате доккхий гӀулакхаш карегӀдуларехи ваьча дийнахьа денз кховзткъе шу дизарца доазадоннеи СССР халкъа артиста Эсамбаев Махьмуд Алисултановича Социалистически Къахьегама Турпал цӀи йойла яха СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ.

ХӀаьта самардийнахьа Ӏалеьмата дукха чак гулбенна, тӀаьх аьнна хьалйназа яр Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума зал. Укхаза бар партийни, советски органий а, общественноста а викалаш, творчески интеллигенци, республика культура а искусства а болхлой, дунен тӀа цӀи яьза вовзаче артиста кхоллам безараш. Уж баьхкабар — СССР халкъа артиста Эсамбаев Махьмуд Алисултановича Даьхен доккха совгӀат — Ленина орден «Марси ЖӀовн» яха Дошо медали дӀаяларе занадаьча торжественни вӀашагӀкхетаре.

Зала хьачубоагӀа Эсамбаев юкъе а волаш республика кулгалхой: КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома хьалхара секретарь В. К. Фотеев, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, республика Министрий Совета председатель М. А. Керимов, КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома секретарь З. А. Яндиев, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. Я. Правецький.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателе Х. Х. Бокове дош лу КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеевна.

Двая новкъостий! Хьамсара Махьмуд Алисултанович! — аьлар Владимир Константинович Фотеева. — Хьона Социалистически Къахьегама Турпал яха сийдола цӀи яляр — из вокхза артист волаш хьай кхолламе Ӏа доккхий творчески толамаш гойтарах хинна Ӏиц, из хьа вахара а кхолламе а никъа шиӣ тайпарча балхе мтог яр а да. Дукха за Ӏоацаш республико а мехко а дездир хьо вай 60 шу хьа болх дӀаболабенна 45 шу дизар.

Вахара гайп-тайпара оагӀонаш хьаллоац искусство. Цьенна хӀаманца диста а куцца а йиш яц позе айдеш дола дог, сценически искусствас, вахаре дийна а хо а оагӀонаш кӀоарге йоагӀаш дег чу йоалсаю хьамсара уйлаш, живописера, бӀаргаш хьоасташ дола басараш, музыкера дег а ларг а хьоасташ дола сурт-сибаташ. Из мел дола хӀама юкъеез Эсамбаев Махьмуда кхолламе. Эсамбаев Махьмуда моллагӀа дола халхар — из бӀарча повесть, поэма, новелла, драма.

ХӀанзчул тӀехьагӀа а из доррига доазаца кхетадеции вахе а къахьегама а дуттуй хилба хьа, могаш-маьрша хилва хьо, аьнна ловца, а боакхаш Эсамбаев Махьмуде наькъах цо Ӏоал Ленина ордени «Марси ЖӀовн» яха Дошо седкъам.

Шоай коллега, ловцаш а доахаш къамаьлаш дир Российски Федераци залкъе артистэ В. Н. Оглоблина, РСФСР заслуженни артисте Е. П. Хаврычева, Нохч-ГӀалгӀачен залкъа артисташе — Ш. Эдисултанова, Д. Омаева.

— ЦӀенна а сов гӀаташ дазар дукъа хьийгадац аз къа,— аьлар Махьмуд Алисултановича. — Шун дегай, шун синой камертон хила гӀийртаз со.

В. АБАДИЕВ.

Къулбаседа-ХӀирий АССР 60 шу дузаш

АВТОНОМИ ХЬАХИЛАР

1924 шу дар. Крае керхача областя хара йоллерга бодача наьгъа тӀа юххьанцара гӀа боахам дар Тийрка йистера халкъаш. Цу процессе доккха даьхадьцар пул дӀь шу хьалхагӀа, Къулбаседа Кавказ кӀайгвардейцехи контрреволюционерехи ну-ва ца дьакхиге а хьаьча Горски АССР-о. Горски республико гӀо дере йовстагӀанта дуккъала ццьанд лоттабеьча къовсамо чӀоагӀдена республика халкъий вежарашка дола доттагӀал дагӀадоаладаре. Цу пачтахьалкхен объединена юкъе лоаман края къахьегамхоша шоашкара дакъа лаьцар тӀемо бокабьь боахам юхаметтаоттабеча.

1924 шера 7 октябре ВЦИК-о сонам тӀанийцар ГАССР дӀа а йоакххаш, къонний белгалонашка хьежна, из шин автономни областа — Къулбаседа ХӀирийчен ГӀалгӀайченнен — екъара хьакхехьа.

ЧӀоагӀа дегаш гӀоадаьнна тӀанийцар из хаам Къулбаседа ХӀирийчен къахьегамхоша. 1924 шера 12 августе Ардон яхача юрта хиннеча торжественни митинге цар хьахадйайкар Коммунистически партенен Советски правительствоннен шоаш боадри боахам доахха бартьэ болаш хилар, областной викаланаш а болаш шоай хоаменан крае социализм хьаьгъера процесс мехка деррига халкъий новкъосталца кхы а сскагӀа гӀоргӀолтих шоаш дог тийша хилар.

Чуйнна гӀулакхаш дӀадоладир областа официально конститутированни яра. Массанахьа а моттигашка вӀашагӀйоахк деррига Ӏаьдал хаина дӀаьбе дешка йола ревкомаш. Облревкома председателахла эггар эггара хьалхара ленинец, Тийрка йисте хиннача революцен гражданский тӀемен хьинаре доакъашхо С. Мансуров. Ревкома юкъебахар иштта халкъа юкъе чӀоагӀа лоархӀаш хинна большевикаш С. Такоев, И. Таболов, К. Бурунаев, М. Авсарагов, Ш. Абаев, Г. Дзилихов, К. Тогузов.

Владикавказ ше цхьаь административни единица а я дӀакъоастеш хинна хилара, горревком вӀашагӀъелла дешаш городе, М. Кольбуса кулга я деш.

Цу цхьан хана 1924 шера 5 августа реорганизацияр РКП(б) горски обкома а. Моттигашка вӀашагӀъехьар тӀехьагӀа областной партийни конференци гулъелга Ӏалашдаь йола оргбюрош.

Къулбаседа ХӀирийчен республика бе болаш хинна болх бир Советий областной съезд гулъяра. Хоржанаш хинначул тӀехьагӀа 63 юрта Совет йиллар, ехаш коммунистий а болаш хинна 743 депутат чу а водаш. Цу факто къаьста тешал дора лоамаи наха юкъе парте авторитет лакхъялара.

ХьатӀаттар хӀирий халкъа меттел, вай лоацан края дерригача халкъий а кхеле деза ди. 1924 шера 10 ноябре политически хьинар чӀоагӀа айденнача хьалашка, къахьегамхоша бахийта берригга винаваш дегаш гӀолдаьнна а болаш, Ардон яхача юрта хьайийлар Советий областной съезд.

Областа массе а миӀинтера веначан цун 133 делегато массавара раьза а волаш къоабилйир исторически акт — Къулбаседа ХӀирийче автономни область а яь дӀакъоастаяр. Съездо дийцар иштта лаьттан, финансови, кхыдола дешаш. Цига хержар Советий областной исполком а.

Иштта дӀаболабелар вай лоаман края историна юкъера керда юрта.

М. ГИОЕВ,
исторически Ӏилмай доктор, профессор, СОГУ исторе кафедра заведующи, 30-ча шерашкара комсомолец.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КЕРТТЕРДАР — БАЛХАХ ХЬАХУР

«Кхоачамбоацараш довзар, цхьайттаалегӀча пятилетка 4-гӀа шу толаме чаккдаккар — завода хӀара коммуниста, хӀара къахьегамхочун декхарӀа» — иштта девиз а йолаш чаккйоал тха предприяте коммунистий форум.

Шу доладеннача юххье доккхий декхараш оттадаьдар шийна хьалхашка завода коллективо: къахьегама сикарле планагӀчул 2 процент лакхъен арахецача продукцега бода мах 0,5 процент лохбеи. Керттерча технико-экономически хьокхамий план ханал хьалха, 1984 шера 28 декабре, кхоачашъе, цу тӀа а арахецача продукце дикал тоъал лакх а еш.

Завода къахьегамхоша шерра-шера доккхий толамаш доах пачтахьалкхен планаши тӀанийна социалистически декхараши кхоачашдера гӀулакхьа. Дика хьокхамаш а долаш баьхкар коммунисташ шоай эггара йоккхагӀйолча собране — отчеташкен хоржамашкен.

9 бетта план продукци маьхала янхара объема 104,1 процент кхоачашъяьй, планаш совгӀа маьхала яьккхай 881 эзар сома маьха продукци, товарни продукци хьалый 17 миллиони 253 эзари сома, планал совгӀа 703 эзар сома маьха. Соахка цу ханна хинначунца нийсйича объем 34 процент йоккхагӀа хиннай. Шу хьадоладелча дена завода маркка тӀалаттташ 382 эзар электросверлильни машинии 22,6 эзар гӀишлошъяра-отделочни машини кхаьчай промышленностага, гӀишлошка, транспортага, юртбоахамта. Потребителашта дӀадахьийтад хилкъа эша 16 миллиони 485 эзари сома маьха товараш, вешта аьлча, соахка цу хана дахьийтарел 7 миллиони 714 эзари сома маьха дукхагӀа.

Из деррига а дийцар укх деношка хиннача отчетно-хоржамий партийни собране Гl. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» яхача Назрановски завода партбюро секретара нов. В. Х. Торкеева шийи доклада тӀа. Укх шера ийс бетта къахьегама сикарле соахкарчул 32 процент лакхъеннай. Из фу хилла да аьлча, йоахар докладчика, из да завода хӀара болхлочо соахка ийс бетта яьчул 3584 сома маьха продукци дукхагӀа хьаьлга.

Иштта доккхийча производственни толамаша коллективага йиш хилийтай республике эггара хьалхарчарца вхы а социалистически декхараш тӀаяца: цхьайттӀалагӀча пятилетка план ханал цхьа бутт хьалхагӀа кхоачашъе аьнна.

Заводе 100 коммунист ва, уж берригаш а производства лоархӀамегӀарча участкашка ба болх беш, къахьегаме шоашкара масал гойт, цхьаккха а вац царна юкъе плани задании кхоачаш ца еш. Шоай къахьегама декхараш тешаме кхоачаду коммунисташа СССР Лакхехьарча Совета депутата слесара-инструментальщика Т. Д. Халгуева, НГӀАССР Лакхехьарча Совета депутата, слесара-лекальщика А. М. Котиева, еза-йоккхача машиностроене болхлой профсоюза обкома президиума члене, механически цеха мастера Могушкова Ӏашата, электрика, ремонтно-механически цеха партийни организаце секретара Сергеев Юре, ОТК тӀахьожамхочо; Октябрьски Революце ордена кавалера тӀемен къахьегамен ветерана Мубаранша Шавилович Гизатулина, кхычар.

Завода коллективо даьха толамаш шеко йоацаш да, цхьабакъда, коммунисташа керттера уйла тӀаякхийтар кхоачамаштен готтача моттигаштен.

Доклада тӀа а дукха тӀи цар кхоачамбоацараш, уж тика йора заводо арахеца йолаьь нерда продукци — кхеста шпиндель электронни нийсъеш бурув хьувзаду керттера машинаш — ИЭ-1036Э пачхахьалкхен дикала Знак яль дӀачу ца луш говеш йолча отделаштеи службаштен. Из бахьан долаш сийлахьа пхисибарг тӀалаттташ арахийца продукци 31,2 процент е планагӀа 4420 эзар сома маьха хила езаш йола из 2263 эзар сома маьха мара яц. ХӀанз а мела я къахьегама дисциплина, отчет еча юкъагӀа 117 прогул яьй; цхьабакъда, 1983 шерапа нийсйича уж кӀезигъеннаяле а дукха я хӀанз я, планови задании кхоачашъяц 23 болхлочо. Цу гӀуланхя доклада тӀа чӀоагӀа бехк баьккхар печкйи участнайн кулгалхоех, хӀана аьлча, тӀахьожам эсала лоаттабу цар сменин заданеш кхоачашъеча, бахьанаш хьагучадахац.

Службай, отделий, подразделеней балха анализ еш, докладчика аьлар, хьаьдда бувзам бац керттерча технолога, керттерча конструктора отделаштен стандартизацеи юкъе. Завода техническая лини лелае езаш йолча отделашв кӀираш доах лоамбоаца деш кьестадеш, из башха шоай гӀулакх а дац яхаш гоадеш хӀаьта, технически тӀахьожам лоаттабу отдел вӀалла шен а йоацаш хул цу гӀуланхашта, хьайолаеннача ханна юхатохаш брак, цудухьа дукха посылкаши письмоши ух заводага нйерашкара, тӀаккха лакхерча инстанцешка жалобаш йолалу, гӀуланх доацаш дукха зенаш хул, тӀаккха продукци хьаьрга дӀабоа мах лакхлу.

Цхьайола технологически операцеш вӀаштӀехьа ца хилар, цхьацабола болхлой квалификаци лакха ца хилар бахьан долаш хӀанз а моттигаш я эсела продукци арахецаши потребителашта лоаттаеши. Дукхьал цу бахьанех 1983 шера 272 эзар сом гӀод техар завода, хӀаьта укх шера хӀанзале а техад 316 эзар сома гӀод.

Цехашта кхоачамбоацараш да бухсоцаш хьохулачунга хьенна къахьегамах а тергболаш комплексни бригадаш вӀашагӀйоахкача. Къайле яц, цхьайола бригадаш дукхьал я ала бахьана мара ихы пайдана ца хилар, царца беш цхьаккха тайпа болх бац. Производствана доал деча дакъа лана могаш а деш шоашкара къестаде доаш а яц бригадай советаш. Бригадираш хоржача хане, — аьлар ше къамаьл деш гӀишлой-отделочни машиний цеха комплексни бригада бригадира, партийни организаце секретара Я. Х. Сагова, — лаьрхӀа хьожаш хила еза цехий партбюрошн кулгалхойн. Цеха балха тӀара кхоачамбоацараш ше дувцеш, литейно-прессови цеха наладчика М. А. Цароева аьлар, цехо производства план чӀоагӀа хала кхоачашъю, хӀаца аьлча, балда моттигаш шоай ханнахьа Ӏилашъяц материалашца, оснасткаца, инструменташца. Цхьайола станокаш дукха гоаю тоа ца еш.

ЛерттӀа къахьегама хьалаш вӀаштӀехьдахар, балха моттигаш шоай ханнахьа кийчъяр, гӀаьхха, талхазза а йолаш станокаца, оборудоване болх бар, бустам боаха инструменти оснастьи эшача хана хьалхашка хилийтар — план толаме кхоачашъяра бола толам, — аьлар ше къамаьл деш литейни участка мастера Б. У. Алмазова. — Халахете а вай заводе из массаза а деш дац. Литейни участке эффективно болх бац вентиляционни системо, шоллагӀа шу да газировани хий зелача аппарато болх ца бу. дирлаь хей да моттиг... къаьенна ИЭ-1019 электро-сверлильнаш производства дӀаьлхачул тӀехьагӀа прессовии штамповочни участкера болх кӀезигбеннаб, дукха ха я оборудоване пайда ца эца.

Из бахьан долаш болхлой цхьацаболча категорешта бу ма лу хьабе болх хилаш, станокехи оборудованехи пайда эцаре эффективность лоха я, цеха дукха зенал хул.

Мастера-литейщика дӀахо аьлар, цхьайолча предприятеша-смежникаша шоай дош кхоачашдац, из бахьан долаш литья план юхъагӀъювл цеха. Иштта нийсделар литмашинашта чона тиглаш шоай ханнахьа ца доаттаеча «Нефтезапчасть» яхача Грозненски завода бехкагӀа цех графикал тӀехьайнсар а.

Тиглаш ца тоъаш хиларах цехе кхоалагӀа смена вӀашагӀъеллар коммунистех, цу тайппара гӀуланх метта а доаладаь тӀехьакхейир план.

Партийни бюро кхоачамбоалаш хьажац цехийи отделийи гӀулакхашка, доагӀар дизза хьадехац производственни къахьегамен дисциплина телхаерашкара. ЧӀоагӀа критика йир планированеи учетеи, къахьегама а алапе а отделий кулгалхошта, снабжене болхлошта.

Собране ше къамаьл деш ремонтно-механически цеха парторганизаце секретара Сергеев Юре аьлар, снабжене службо ремонтни запасной оатхалаш хьаьра аша диаметр йола металл хьатӀа ца кхахьар бахьан долаш Ӏалаьмате дукха металл дӀадоха оатхалаш хьаеча хана хьоххеш, дукха дов дехьа.

Къамаьлаш мел даьраша коммунистийи партийни бюрон уйла тӀаерзайора бригадашка, участкашка, цехашка социалистически яхь вӀаштӀехьйоаккхача формализм хилара, цхьайолча цехашка — сборочни, механически, кхыяраша — мичча хана шозье дагадехача ю цун итоташ, цунах хьахиннараш шерра дӀадовзийташ дац. Массаза а хац боахлошта тӀехьавнсар медаи а хьалхавьннар малав а.

Гойтара агитаци массала а хилаш гӀуланха пайдана: Сийлен ул, социалистически яхьа уголокаш, цехови газеташ нийдеш дац, дукхагӀйолча хана дасса хул.

Пренешка къамаьлаш диьча ВЛКСМ комитета секретара В. М. Оздоева, партен къахьегамен ветерана, Сийдаль-боккхаче ДаймехкатӀем тӀа лаьттача А. А. Имагожева, № 43 йолча цеха плотника В. З. Аушева дувцар завода магирхошта кхетам балара даькъерча кхоачамбоацарех, хьехамчий болх хьинарегӀа бивза барг ца хиларах, коллективера кхетам балара гӀуланх тоаларе завода ветеранийн производстве хьалхалаттарийн опытах пайда эцара хьалъехьа.

Вай гӀулакхаш, хетаргахьа, дикагӀа лела мегар, нагахьа сапия быта, торговле, общественни транспорта цхьадолча дешаша новкъарле ца йоре, — аьлар Б. З. Аушева. — Яа хӀама во кийчъю столове, завода болхлошта кӀезига хьекаду дефицитни товараши кхачан продукташи, дукха ха я медпункте лор цамогаш хинна, хӀаьта а цун погаметта хьаоттавеш лор вац. Гучох, партбюроси профкомои новкъостал де мег уж дешаш къоастадара.

Собране балхаца дакъа лаьцар КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома отдела заведующе нов. Н. И. Полиновен, собране къамаьл даьча КПСС Назрановски райкома шоллагӀча секретара нов. С. Н. Егоровеи.

Дийнача дешиех наьна шерра сонам тӀаийцар.

Партийни бюро организационни заседане юха а секретаралла хержар нов. Б. Х. Торнев.

Х. МЕСТОЕВ.
Гl. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» яхача завода профкома председатель. «Сердало» корпункта заведующий.

КЕРДАДАР ӀОМАДЕШ

КПСС обкома политически сердалон ЦӀагӀа хилар экономически дешара система конкретни экономика школа пропагандистий кӀира йола курсаш. Ӏамадир дегӀаена социализм эргаьнха тоаярах дола дешаш. КПСС экономически аграрни политика проблемаш, къахьегама оасарле лакхъярах, хозрасчет эргаьнхка тоаярах, къахьегилгеи цох хьайцари бригадни хьисапе хургдолаш вӀаштӀехьдаккхарах дола дешаш.

Цхьайолча лекцешка дийцар СССР-а кхыча социалистически мехкашца леладу гӀуланх, КПСС арахьарча политиках бола болх, СССР-а машар бахьан лоаттабу къовсам, герз дӀадаккхар, ядерни тӀом ца хилийта дер кхы тӀа а тоаде дезилгах, теркам тӀабахийтар хӀапзарча ханарча идеологически къовсама проблемашта.

Дикка йоакхо йир курсашка экономически дешара методика Ӏомаяра, занятеш чанхъихара дикагӀча формаштеи методаштеи, дешара процессе ладувгӀарий хьинар айдара дешашта.

Курсашка лекцеш йийшар КПСС обкома, республика Министрий Совета бехктоллаьча болхлоша, лакхарча дешара заведеней Ӏилманхошеи хьахархошеи. Доагора-энергетически комплекс дегӀайоалаяра, энергетически программа кхоачашъяра хетадаьдар КПСС обкома мехкдаьттан химически промышленноста отдела заведующе В. А. Куценко къамаьл. Капитальни гӀишлошъяр тоаярахи капитальни вложеней эффективность лакхъярахи дийцар шийи лекце тӀа парте обкома гӀишлошъяра отдела заведующе Н. И. Алмазова.

Иштта цига къамаьлаш дир парте обкома юрта боахамен кхачан промышленностен отдела заведующе заместителаа А. М. Часпиева, республика Министрий Совета председатела заместителаа А. И. Иванова.

Курсий балха юкъе дакъа лаьцар, къамаьл а дир КПСС обкома пропаганди агитацеи отдела заведующе А. И. Тацитова.

В. АХМАТУКАЕВ.

Оаха яздаьчун лерагӀа

«УКХАЗА ВОЛХЛОЙ ЙОАКХО ЯЦ»

Иштта цӀи а йолаш «Сердало» газета тӀа 1984 шера 3-ча сентябре араьлар критически корреспонденци. Цу тӀа дувцар «Чечингельстрой» треста чуйоагӀача ПМК-432 яхача организаце балха тӀа нийслуча кхоачамбоацарех. Авторо белгала ма даннхара, цар бахьан дар болхлой йоагӀаш йола йоакхо ца яр. Во вӀаштӀехьлаьхад наьха къахьегама хьалаш.

Цу хьагъевьа реданнега йоп дайтад КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А. Мянпева. Цо хоам бу: «1984 шера 3-ча сентябре «Сердало» тӀа араьннача «Укхаза болхлой йоакхо яц» яхача корреспонденце тӀа дийцар бакъхиннад. Из дийцад ПМК-432 коллективна собране. Болхлой къахьегама хьалаш вӀаштӀехьдоахача нийсдайта кхоачамбоацараш дӀадахара ше мел дезар даьд. Цул совгӀа, цу гӀуланха лаьрххӀа нийтъяй кхы а мероприятеш.

Корреспонденце тӀа дийца хинна кхоачамбоацараш нийсдалийтарех ПМК-432 кулгалхошта чӀоагӀа бехк баьккхаб парте райкоми комитето».

Вай доттагӀал дохаргдоацаш да

Дукха ха йоацаш КПСС Пригородни райкома арданапара пленум хилар. ЛоархӀаме дош дар цигача дийшар — районе бахача наха идейно-политически, интернациональни кхетам лулга тоадар.

Пленуме къамаьл деш КПСС Къулбаседа - ХӀирий обкома бюро члена, Ленина цӀерагӀча колхоза звеньевала М. Б. Бекбузаровас дийцар шоай партиомо интернациональни кхетам балара дечох. Боахаза деррига доаькъошка балха дӀанийсбаьб тайлтайпарча къамех бола нах, — аьлар цо.

— Партиомо халлаза болх бу къахьегамхошта юкъера доттагӀал бувлалаш чӀоагӀдара. Тха колхозо къахьегама яхь лелаю Назрановски района «Экажевский» совхозаца, — аьлар цо. Традици а хинна дӀаэттад «ДоттагӀлен кхаш» дӀадувлга. ТӀехьарча хана каст - каста вӀашагӀбеттаду шин республика культура, искусства деятелаш, доттагӀал чӀоагӀдарах лаьца телевизиония передачаш ю.

«ДоттагӀлен кхаш» дӀадувш хьалхара боал боаккхаш боккъонца дола цӀей хул яхь лелаеча боахамашка. Локхал музыка, ӀотеӀса цӀе ленташ а долаш болча хӀирий, гӀалгӀай кагийча наха цхьана оаз лаьташ, дӀаюв хьажкӀаш, коартолаш, кхыйола культураш.

Социалистически декхараш тӀа а нийца, къаьстта доалл деш, дика леладу уж кхаш. Гурахьа итог ю баьча балха, хьувкъамах хьайцача ахчах цхьа дакъа машара Фонде дӀачулу.

Доккха беркат доалаш, дика масал луш гӀуланх да из. КхувшбоагӀарашта бовзийт доттагӀала, лаьттацара чам, цун низ. Къахьегама ветеранаша кхашка вӀашагӀкхийттача хана дӀалу царна механизаторий удостоверенеш. Иштта кхетам луш хьалкхебьча кагирхоша тешшаме леладу къамашта юкъера доттагӀал, дикагӀа кхетабу шоашта тӀабужа бехктсашкам.

«ДоттагӀлен кхаш» эггара хьалха дӀаде доладьд Ленина цӀерагӀча колхозе. Из дика масал дӀанийцад «Чермен» яхача колхоза къахьегамхоша. Укхаза кха дӀадувш хьоашалгӀа бийха хиннаб Назрановски района «Октябрь 40 шу» совхозера шоай коллегаш. «ДоттагӀлен кхаш» дӀадувш боахамаш хӀаза дукха да.

Шин районе бахача наха доттагӀал леладу дукха ха я. Из тӀехь - тӀехьагӀа кӀоаргъелуш, цхьаннегара вокхага доалаш хьовдоагӀа. Дукхача хӀирий, гӀалгӀай дезалаша шоайла леладу дет тӀара гӀулакхаш чӀоагӀлуш, шерлуш латт.

Укх деношка дукха нах бар «Чермен» цӀерагӀча колхоза звеньевой, СОАССР Лакхехьарча Совета депутата, Знак Почета кавалера З. Мациева цӀагӀа гулбенца. Укхаза вар Социалистически Къахьегама ши Турпал — «Магнит» завода фрезеровщик, КПСС Къулбаседа - ХӀирий обкома бюро член Ф. Ногаев, СОАССР Лакхехьарча Совета депутат, «Чермен» колхоза звеньевой Т. Алагов, республике бовзаш бола нах, «Чермен» колхоза а юртсовета а кулгалхой.

Дукха ха я З. Мациева цу нахаца доттагӀал тоссадена, дика, во юкъа долаш уж баха. ЧӀоагӀденнад цар дезалашта юкъера доттагӀала бувзамаш.

ВӀашагӀкхийттачар дувца, дагабоала дукха дар. Мациева, Алагова, Цаболова звеньяшна гӀулакхаш дика да. Коартолаш дӀаюш цар леладеча кхашна лахха хьувкъам лу. Масала, «Чермен» колхозо тӀехкхоачашъяьй пачхахьалкхена коартолаш йохкара пхе шера план. Из кхоачаш еча хьинаре къахьийгачарех ба тахан укхаза вӀашагӀкхийттараш.

Хьаьший безаш долча МациевгӀар цӀагӀа бийса юкъе лхалца хозар ашарий оаз, ловзар, детташ дола тӀоараш. Къахьегаш боахна нах, бартцхьоагӀо могаеш кад хестабора доттагӀаша.

Вай мехка мара хила йиш йоацаш, ленински къаман политиках хьадавина доккха беркат да из.

А. САГОВ.

Доазол дехьара

СИХДАЛЬ ГЕРЗАШ ХЬАДАРИ ХЬАБЕ БОЛХ ЦА ХИЛАРИ

Хьабе болх ца хилар — хӀанз Малхбузен мехкашта хьалхашка уттта халагӀа йола социальпо - экономически проблема. ДегӀаенача капитализма мехкашкарча болх бубургболча наха юкъера официально белгалбаь хьабе болх боацараш 8—12 процент гаргга ба. США бокъонца лаьрхӀача 8,5 миллион сагал тӀех ба уж. Великобритане— 3 миллион, ФРГ, Итале, Франце — 2 миллион совгӀа саг. Цу хьалашка Малхбузехьарча цхьаболча политически деятелаша экономисташа къьастта уйла тӀайохийт хьабе болх ца хилара проблема къоастаяра гӀулакха тӀема гӀирс дукхагӀа хьабеш хиларо лоацача дакъа. Цу хана цар кхувлача цифраша цкъарча юкъга белгтала тувлаве тарлу. Масала, америкасни тохамхочо Р. Л. Сиварда даннешка хьежача, тӀема промышленносто дупен тӀа болх лу 60 миллион гаргтача сага, царех 25—30 миллион хила мегараш юкъарчал лоашийн тӀема производстве къахьегаш ба. США тӀема заказаша болх болийт — 2 миллион совгӀача сага, Великобритане — 200 эзар гаргтача, Франце 280—300 эзар сага. Сихдаль герзаш хьадаро хьабе болх ца хилара проблема къоастаяра гӀо ду яхаш ювцача цу даннеща спекуляци я лелаеш, США-и кхыча капиталистически мехкийн тӀема - промышленни гӀозараш шоай правительствош дӀакхетае гӀерт тӀема гӀулакхашта ахча нерда хьахецайзе дарг ца хиларах. ТӀаккха, ма дарра аьлча, сихдаль герзаш хьадаро гӀо дой хьабе балхаш дукхагӀа хиайтара?

Вахаро хьахьокхачох, тӀема промышленносто хьабе болх хулийт эггара хьалха деп цитен специальносташ йолча инженерно - технически персоналан лакха квалификацеш йолаш болча болхлой цхьадолча даькъан. Цхьабакъда, тӀема промышленностерча берригача балха низа юкъе производственни болхлой, вешта аьлча, технологически процессе юкъерчал доацаш дакъа лоацараш, бӀарча хьайцача ерригача промышленностерчарел 2—3-зза кӀезигагӀа хинна хиппаб. Масала, нагахьа санна, США промышленноста гражданска доакъошка 9 производственни болхлочоа цхьа инженер кхоаче, авиаракетни промышленносте из соотношени 5-шена 5 кхоачаш я. ХӀаьта управлени ракетийи бувзама электронни оборудованеи производстве — 3-шена 7 кхоачаш.

«Герзаш дӀадахари дегӀадахари» яхача ООН проекта доаллонел чухьа даьча тохкамашка хариде ӀӀиш йоапаш хьахьокх, тӀема производствага йолхача инвестицешка цунга капитал дукха дӀайодаш къахьегам кӀезига бодаш хиларах хьабе болх дукха а кӀезигагӀа хулийт гражданска производствага ухийтача капиталовложенешачул. Тохкамаш деш йолча «Имплоймент рисерч» яхача организаце даьча лоархӀамех США-с алхха 1981 шера 184 миллиард доллар тӀема бюджет кхоачашъяро мех цара цхьа миллиони ах миллиони болхлой хьабе болх боашаш битар.

Цул совгӀа тӀема производство къаьст - къаьстача районашка гулъеш я, тӀаккха цо а диспропорци хулийт тӀема промышленносте къахьегараш дӀа-юха нийсбеча. Масала, США, тӀема промышленносте къахьегарех 45 процент 4 штате чугулбаьб, ФРГ-е оборона министерства заказех 70 процент кхаь лаьттана кхоач. Великобритане тӀема заказех 40 процент Къулба - Малхбоалев Англе кхоачашдеш да.

Экономикана милитаризаци яро лохъю, хьабе болх ца хиларца къовсам лоаттабара чакхйоахача пачхахьалкхен мероприятей эффективность а. ТӀеми гӀулакхашка сов дукха ахча дӀаухийташ хиларца зувзадена пачхахьалкхен бюджетий дефициташ теххаш хилар бахьан долаш кӀезиг ма лой бахача хьежаду ахча а, цу дакъе наькха социальни гӀулакхашта хьабе болх ца хиларца къовсам лоаттабе лаьрхӀар а. Масала, 1983 шера НАТО-и Японея тӀема гӀулакхашка дӀадахийтар 370 миллион доллар. Специалисташа даьча лоархӀамех, цу гӀулакхашка дӀаухийта из Ӏалаьмате дукха ахча кхоалегӀа дакъа кӀезиг а деча, цу тайпара мукъадаьлиар экономика маьршача доакъошка дӀа а дахийтача, болхлошта болх бе керда 5 миллион гаргга моттиг нийсъергьяр.

Ксения ГОНЧАР,
экономически Ӏилмай кандидат.

(АПН).

ЦӀеной даьша шоашта товр лелададарах йолаенна чуӀеча цӀеной кризис кхы тӀа а ирлуш латт Итале. БӀаьш эзараш дезал тишача горнигашка ца тийбача е дукхьал тӀехь тхов а боацаш араюккъе ца Ӏийча ца боалаш ба.

Предпринимателаца шоаш хьаштдар лелалеш хилар бахьан долаш эгӀазбаха ба мехкара къахьегамхой.

«Экспрессо» яхача кӀирайна цкъазза арадувлача газета тӀара хьайнцача сурта тӀа: низагӀа квартирашкара арабахара дукхьала еча демонстранех цаӀ.

ТАСС фотохроника.

ДАЬХЕННА–ДУКХАГIА КОМСАШ!

ЙОККХИЙ ТАРОНАШ

Укх тIехьарча борзI шера тха объединене кхоачашъяьцар комсаш гульяра, чакхъяхара, бахача наха лоаттадра шера планаш. Цу гIулакхо, бакъдар аьлча, чIоагIа сатем боабора объединеней боахамийи кулгалхой а специалистий а, ерригача совхозий коллективай, партийни организацей.

Комсий боахам тIехьабисара бахьанаш кIезига дац. Цхьабакъда, керттердар — хила йоагIаш йола къахьегама, производственни, исполнительски дисциплина ца хилар. Бахьанаш — объективни а субъективни а хиннад. ТIаккха, укх тIеххьарча шерашка, партеи правительстваи решенеш чакх а йоахаш, Iалаьмате дукха болх баьб оаха хьалхашца латта деихараш кхоачашде беррига комсаш лелераш оарцагIбахара.

Эггара хьалхарча аргIанна — бригадашка, звеньяшка, отделенешка, совхозашка тIагIертта чIоагIъяьй къахьегамеи производственни дисциплина, къахьегам вIаштIехьбаккхара прогрессивни форма юкъеккхиькьай. Тахенарча дийнахьа дукххача производственни подразделенеша коллективни подряд, бIарчча цхьа наряд йолаш болх бу. Дагадоххарах аргда аз — ерригача подрядни бригадашех звенойи комсаш дика дукхагIа йоах, тIехкхоачашъю планаши тIайийца доккхагIдола социалистически декхараши. Боккхача лоархIаме я боахамашта юкъе а цул тIехьагIа боахамий подразделенешта юкъе а лерттIа вIаштIехь а яьккха лелаю социалистически ях. Газета тIа дийца, чIоагIа гара доагIаш дола алхха цхьа масал доаладергда аз. Масала, мн. Юнусовеи Насухановеи кулгалдеча «Восточный», «Новогрозненский» совхоаий хьалха латтача бригадаша инициатива кхайкайр хьалхагIа тIайийца хинна социалистически декхареш кхоачашдаь ца Iеш, дикка тIеххоачаш а де, аьнна. Социалистически ях лелае договор дир цар. Цар тIахьехам кхы ца говш хьаллаьцар «Советская Россия», «Комсомольский», «Авангард», «Новогорский», «Сарысуйский» совхозашкарча а дукхача кхыча боахамашкарча а къахьегамхоша. ХIанз бIубенна ала йиш йолаш да — цар шоай дош кхоачашдаьд. 80 — 100 центнерал совгIа маьлха сом гулбаьб хIара гектара тIара Б. Насуханова, Ш. Юцусова, М. Баймурзаева, В. Умтиева бригадаша, дукхача кхычар.

БIарччача боахамаша вIаштIеххьатIехьа рапорташ тел комсаш кхеярен гулъярен шера планаш кхоачашъяь хиларах (хIанз а уж чуйица яьипаеце а). Уж я «Новогрозненский», «Восточный», «Победа», «Авангард», «Советская Россия», «Наурский», «Сарысуйский», «Новогорский», «Озерный», дукха кхыйола совхозаш. ХьалхагIа а дьча лоархIамех, паччахьалкхенга маьлха сом бохьара план дикка тIеххоачашъергья Наурски района ерригача совхозаша. Цу районе цхьа совхоз мара яц шийн декхарех ца лоархIаеш, тIехьа текхаш. Из я шийна лоаллахарча вокх боахамийчул вогIча латтан-климатически хьал тIа вIалла а йоаца Ленина цIерагIа йола совхоз. Укхаза бохке дараш а лакхе вай дийцца бахьанаш да — къахьегама, производственни, технологически дисциплина лерттIа ца хилар, социалистически ях дIа ца йовзийтар а тIаккха цунах хьахур пайдана ца хилар а, производства культура лоха хилар. Цу гIулакха бехке ва совхоза директор В. Бехтереви керттера агроном В. Хубенови. Бакъдар аьлча, объединенена кулгалдераша де доаггIар дергда цу боахаке а поридок отталра.

Планал совгIа комсаш тел Надтеречни Гудермесски районаша. ДукхагIйолча совхозашка кхы а чуэцаш латт комсаш. Объединени бIарчча хьайийцача юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 47,5 центнер комсаш гулъе аьнна план яр, хIаьта оаха гулъергъя 50 центнер. Нагахьа санна совхха оаха массе меттера 87 эзар тонн комсаш гулъяьлле, укх шера гулъергъя 82 эзар тонн гаргга, цунах гIадбаха а дегаш урэтте а ба комсаш лелаераш.

Хьувкъам ши-шагIа хиннабац. Эзараш а ваараш а болча кхаш леладераша чIоагIа хьинар гIадахйта къахьегарх хьахиннер да из. Комсаш лелорий къахьегамен производственни дисциплина чIоагIъялларо, знанеши опыти лакхаларо [illegible] хьалхагIа [illegible] тайпара, дикагIча агротехнически ханашка [illegible] ерриге цикл чакхъяккха а цул тIехьагIа [illegible]. Хьалхарча шерашка комсаш [illegible] лоархIамегIарча агромероприятеш цаI е) совхозаша биэхе [illegible] дукха шабашникаш, хьувкъам [illegible] бугIа сахьаташ [illegible] лоархIамегIарча агромероприятеш [illegible].

социаш хьехулачоа сагота боацаш хинна нах. Болх мичча бесса бича а сагота бацар уж, ахча деикха бахьан хилчаьх, цудухьа кхы меттадоагIаргдоацача доакхаш тоххадора цар гIулакх. Укх шера цхьаннахьа а хьехац шабашникаш, цудухьа, царга дайташ хиина балхаш хIанз дукхагIйолча совхозаша шоаш дика кийчбьча къахьегамхоша даьд.

Культура дикка лакхъеннай комсий бешамашка — шийи ханнахьа дIадаьхад оасар шоай доелахьа мел йолча средствашца, механизмехIи химически препаратехи шерра пайда а эцаш. Комсаш лелвераша шоай химнахьа обработкаш кьй (ахкана 10 обработка) зуламдергашIен лаварашIен дуьхьала. Дерригача боахамашка тоаденнад комсашта хий дехкара гIулакх — шийи ханнахьа дийхкад хий тIоадал чуйолийташи вегетационни цунна цхьана материальни удобрениш а тохаш.

ДукхагIйолча боахамаша дика кийчо а яь чуэц хьувкъам. Комсаш лелаерашта мах баь варгвоацаш доккха новкъостал ду юрташкарча школай лакхеча классашка дешабагIараша. Масала, «Советская Россия» яхача совхозе юкъерча школа хIара дешархочо цхьан дийнахьа 500 килограммал тIех комсаш гулъю, квалифицированни болхлоел вIалла тIехьа а ца бусаш.

Цул совгIа, укх шера «Наурский» совхозе коллективни подрядагIа болх беш я школьни ши бригада, шоашта тIачIоагIъяь 54 гектар комсаш а йолаш.

Укх шера дерригаш а хIана дац аьнна долча боахамашка болх дика вIаштIехьбаьккха чуэца болабаьб хьувкъам. Цул хьалхагIа торжественни митингаш хиннай цу лоархIамеча боахама кампанена хетаь. Соахка комсаш чуэцача новкъостал бьаьнараштa маьхера совгIаташ тийлар. Хьувкъам чуэца ухача дешархоштен студенташтен салаIа а самукъадаккха а дика культурно-бытовой хьалаш вIашт тIехьдаьхад, дийнахьа диазза даа хIама хулийт (хIаьта диаззагIа дуар мах боацаш да).

Цхьабакъда, халахете а, укх шера толхаладьд комсаш кхеерашта студенташа хьувкъам чуэца новкъостал дер даьккъера традиционни бувзамаш. Масала, дIанхача шерашкарчул кIезигагIа бахийтаб студенташ Грозненски мехкдаьтта институто — 675 саг, Паччахьалкхен университето — 400 саг, педагогически училищо — 320 саг. ТIаккха из ца Iаткъа йиш яцар хьувкъам чуэцара балхий темпашта, ханашта. ХIаьта массанена а хоьш ма дий комсаш сиха ца йойташи чуэцанза ярхIоаца культура йолга. Цудухьа сона ловра вай дешара заведенеша традицега хьежа хIана мукъагIа комсаш чуэцача тхона кIезига доккхагIа новкъостал дар — дика хьайкъе латта комсаш хIанз а ма йий эзар совгIача гектара тIара чуэца эзаш. Из новкъостал тхоашта хургда аьнна хеташ а цунга сатувсаш а да тхо.

Къаьстта белгалданккха безам бар са баха нах, комсаш лелаераш лакха хьувкъам кхебара оарцагIбоахаш республикански газетий — «Сердало», «Ленинан некъ», «Грозненский рабочий» — редакцеша, радиос, телевидене тхоашта даь доккха новкъостал. Комсаш дукхагIа ях дукха кьовсам лоаттабеш оаха баьча балха цхьайола кхы итогаш а я е мегаргIйолаш. Укхаза ала безам бар са, кертерча даькъе, тхоай бехкагIа оаха дуалийтача кхоачамбоацарех а кхоачамех а. Эггара хьалхагIа могда аз комсий конвейер вIаштIехьъяккхара оаха хIанзалца хьадаьр геттара кIезига хIама хилар. ХIара совхоза хьалашка хьежна комсий сорташ къоастадаь даьнадац.

Лакха штамбови комсаш кхее доладелар дукха перспективнегIа йола гаьний неп юкъейоалаяра тIагIертта шийне дезар деш яц объединене комсий отдел (начальник нов. Зубенлов). ХIаьта из ца дича, шенхашта къамаьл хила йиш яц хьувкъам механизированни чуэцара хьакъехьа.

Укх шера 17 эзар сом а денна хийцаб оаха комсаш чуэца цхьа хеабайн. ТIаккха? Еррига а... цхьа гектар комсаш я «Калиновский» совхозе цу машинаца чуйиар. Эггара хьалха цунна бехке ва совхоза директор В. Густанови комсий отдела начальник З. Зубанлови.

Шортта а ца лоархIаш вайна тха боахамаш тIаегIа культура лелара гIулакх дIадолара. Из чакх ца доакхе, вай республика дукхагIйола районаша комсаш лелаегIа дегIадоаладара гIулакх дIоэ перспектива яц. Из дош тхоай специалисташа ма дарра дувзадра аьнна тахан ва со.

А. КОНЕВ,
«Чеченингушвино» яхача объединене начальник.

Дукха ха яц Шалински рtriйона «Зори Кавказа» совхоза къахьегамхой комсаш делае болабенна. Бакъда, на мах бола культура кхеяра гIулакх укхаза хIанзлехьа дика Iомадаьд. Цунна дола тепал да шер-шера боахама комсаш лелаераша лакха хьувкъам кхебар. Дика лоархIабу шоай декхарех уж карарча шера а.

Ала доагIа, совхозе комсаш кхее болабеннача хьалхарча шера деш балха юкъе къахьегам вIаштIехьбаккхара нерда прогрессивни форма юкъейоалаьлга. ТIеххьарча шерашка боахаме шерра даьржад гектарничество. ВIашагIъехкай хозрасчет юкъеккхухьаш а коллективни подрядагIа болх беш а йола дукха дезалий звенош.

Гектарникашта юкъе карарча шера лакха хьоихамаш гойтарца къаьстта белгалъяьнай А. Хадиева. План 47 центнер йолаш ше лелаеча комсий бешамашкара цунна вIаштIехьдаьннад хIара гектара тIара 60 центнер комсаш яха. Из толам бакъхарах, цун сийна совхоза комсаш лелаеча отделене урагIъяхийтай цIе байрахх, ишта дIаеннай ахчан преми. ЙоагIаш йола йоккхо еш леладу боахама партийни, профсоюзни, организацеша комсаш лелаерий балхацара безам совбоаккхаргбола дешаш. Баьча балха итогаш хIара дийнахьа ю. ДикагIа къахьегараш белгалбоах материально а морально а.

СУРТА ТIА: (аьрдехьа аьттехьа) совхоза профкома председатель Г. Гатаев, А. Хадиева, комсаш лелаеча отделене управляюще А. Докуаев, боахама партнома секретарь Ш. Ирасханов.

Р. АУШЕВА сурт.

ДЕЗАЛА ПОДРЯД

Укх тIеххьарча шерашка «Чеченингушвино» яхача объединене комсий совхозашка шерра яьржай гектарничество. ВIашагIъехкай хозрасчет юкъеккхухьаш а коллективни подрядагIа болх беш а йола дукха дезалий звенош. Массаза а яхар но, цу тайпарча йоккхий йоацача подразделенеша къеь гектарагара 10 гектарага кхаччалца кхею шаьтера кхачан культура. ХIаьта уж ерригаш а дика лоархIаю производственни планех. комсий лакха хьувкъам кхебу. Тахан дувц оаха Шелковской района «Старощедринский» совхозерча цу тайпарча цхьан звенох.

Шовзткъе дит шу даьннача Ибрагимова Зурай, ялх бера наьна, леха безац къахьегамцара безам, комсаш санна йола маьхера кхачан культура кхеяра говзали опыти. Йоккха школа яьккхай цо «Коминтерн» яхача колхоза комсаш лелаеча бригаде болх беш йолча хана. Цу хана а комсий лакха хьувкъам кхебе хоаш говзанчаш хиларах цIи хеза бар колхоза комсаш кхееераш.

— ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача бIаь центнер совгIа комсий гайдолгаш гулдора оаха цу хана, — яхаш дувц Зурас. — Хьангара Iомалургва аьнна шек хила везаш дацар цига. Дагадоххарах аьлча, тха «Старощедринский» совхоза хIанзара директор Сергутина а яр цу шерашка тха бригаде болх беш. дукха хIамаш Iомадир цо, цул тIехьагIа тха хьалха даттача коллективана керте яттар из.

ХIаьта хIана, республике эггара къонагIа болча специализированни боахама дуаналлеш йолча хана, совхоза комсаш лелераштa говзал Iомаеш я из. Цудухьа хург[illegible] соахка комсаш [illegible]

Укх шера дукха а низтъаьлагIа, кхоза йоккхагIа хиннай совхоза производственни программа. Из кхоачашъеча хоадам боллац дола дакъа лаца дезаш яр подрядни звенош, Ибрагимова Зурай яр санна йола дезалий звенош.

ИбрагимовгIар звенос делаеш йола ийс гектар йола беш укх шера мара йолаеннаяц сом бала. Цудухьа эггара хьалхара план а яц цун гектара тIара 25 центнер комсаш гулъе езаш мара.

— ЦIагIа тхоайла дага а даьнна (дезала звено ма йий тха яр), оаха лаьрхIар, укх шера а хIара гектара тIара 40 центнерал кIезигагIа йоацаш комсаш гулъе, — яхаш дувц звеньеваяс. Цо яхар хьаллаьцад цун мехкараша Раисаси Тоитаси — моттигера юкъера школа яьккхараша, звеной членаша.

Шийи мехкарий бера хана дена Iомабаьб нанас комсий сажениаш дIайогIеи хьалхкеи, обработка е а хетолгаш хьалдехка а, комсий гаьлий неп нийсъе. ХIаьта комсаш лелаечун профессена на нерттердар а да. Хозахета Iомабаь хиннабац уж нанас — хIана опытни гIончий бе цунна мехкарий. Раисай 19 шу дьнрад. Цхьа шу хул зIамагIа я Тоита. Балха учет шоаш лелаю цар, производственни журнала тIа дIаязду шоаш даьр.

Тахан йижарашна шоеш Iомабу шоайл зIамагIбараш — яийтта шу даьнна Забанта кхойтта шу даьнна Шамадна. Болх сихбеннача хана дезала дас, Шахида а шийн мукъа мел йола ха дезале комсий беша [illegible]

[illegible] моаккх, халагIа мел дола балхаш ше ду, цун совхозни професси комсаш лелаяра тара цхьаькха хIама доацаш яле а.

— Тхоай нанас кулгал а деш, оаха оахош хьалкхеяьй е беш, — йоах Раисас. — ХIанз хIара гектара тIа 2088 га я, 156 га кIезигагIа хул уж беша схема тIа лаьрхIачул. ХIаьта а из бакъан долаш тела хIама дац — уж нийлха хилар хетолгаш дIаьхдара чотагIа меттаоттадергза оала.

ХIана ду оаха из ишта? Нагахьа санна оаха керза саженцаш дIаегIача а 4 шу даьлча мара хьувкъам дургбацар цар. ХIаьта ийахъяйтача ткъовронгаша укх шерре а беннаб хьувкъам. ГIойле гуччахьа я.

Дезала звеной беш хий дехкаш я. Тийрка йистерча Iалаьмате дикача даьгта дIаегIай из. Цудухьа дукхача бовраме тукаица удобренеш е эзац цунна. Хий а дукха дехка дезац. Из бахьан доладаш тоьал дарегIа хул продукци. Наьха къахьегам а аттача боал. Цхьабакъда, йоархIаш дукха яр. ХIанз йоацаш я уж — звеной членийи къахьегама кулгаша хир хоададаьд бар. Ядохимикаташца шоай ханнахьа обработка яро йиш хилийтар зуламдергаши лазараши дIадала. Молхашца иттазза пурх бе бийзар цу гIулакха

...Уж деррига балхаш чакх а даьнна, чуйна йолайир комсаш. Гуш дар звенос хьалхагIа тIейийца хинна декхар тIехкхоачашдергдолга, хIаьта план кхоза кхоачашъергйолга.

— Тхо дог тийца да хьаlадоагIача шера хьувкъам дукха а лакхагIа хургболгах — тха гаьнашка низ беннаб хIана, — цхьаьтерра йоах нанас а мехкараш а. — Цу тайппара, вIалла шоаш а доацаш йоахаргья оаха хIара гектара тIара бIаь а кхы совгIа а центнераш комсий.

П. МОИСЕЕВ.

КАДРЕХ ТИЙША ДА ДЕРРИГА А

Из лозунг массаза а массе метте а актуальни хиннад, хIанз долаш а да. «Чеченингушвино» яхача объединенена, цун совхозашта ира латт из дукхха шераш хьалхагIа дена. Комсаш лелаю тайптайпара говзалаш йола кадраш хаддамза кийчъянза яре ца хиларах вай дика дувце а, ше латтачара хIанзалца хьа меттахьа даьннадац гIулакх. Республика нерд-нерда юрта боахамаши предприятеши шер-шера комсий лелае йолалуш хилар вайна гуш ма дий. кIаьта а комсий специалисташ кийчбара дешага дIахьажац вайцига е профтехобразоване органаш а, е юкъарчал доацаш цунца юкъасина йола министерстваш а ведомстваш а.

Юххера а цунах хур фуд: боахамий 46 кулгалхочох лаьрхIа комсий гIулакх Iомалеш дийша 12 совхоза директораш мара бац. 46 кертерча агрономах комсаш лелаяра гIулакх хоаш 16 саг мара вац. ХIаьта отделенеи управляющеши специалисташи, бригадираш вIалла ца бийцача а дар да из. Вешта, мугIарера къахьегамхой а ма бий комсаш лелаяра гIулакх лаьрхIа Iомадаь хила безаш-м.

Цкъа санна дукхаза а уттадаьд эзараш комсий говзанчаш кийчбаре массехк (боьъоица массехк!) профтехучилища хьелларах дола доаш. ХIаьта я, хIана укх сахьате цхьаьккха а йоацаш я уж. ХIаьта комсаш лелаелга ма могга, тIагIертта, сихача темпаш шерданза даргдолаш ингчал. Из дIадех вайгара цу хьанъехьа партен правительстваш, моттигерча органаш дьча решенеша. ТIаккха, малаа цу дешага хьожаргвар, эрд вай, комсаш лелаеча нердача районашка — МагIалбикеи Шаьлеи? ХIаьта укхаза-м кIанале а ма кхейой комсаш эзараш гектараш тIа. ДIахо дукхагIа а кхеергья. Вешта, массаза а комсаш лелаеш хьайоатIача районашка а тоьаш бац комсаш ala. Царна хий дехка, комсий гаьна неп нийсъе, царна Iунал де хоаш бола нах.

шара заведенешца вай республикана хIара шера 25—30 моттиг ютаргйола гIулакх вIаштIехьдаккха деза ха хьакхаьчай, дика кхеташ бола вай нагий нахи мехкарийн цига деша а бахийта, лакхаквалифицированни специалисташ — комсаш лелаераш кийчбе йиш хургйолаш. Эшараш вай воай нах бе, хIана аьлча институт йистеьликкачул тIехьагIа юха цIа а баьхна, шоай боахамашка массаза а болх бе совцаргба уж.

Тамаш йолаш хете а, доланш дар да: комсий гIулакха хIанз а тхоай Iилма - тохкама центр иц тха, кхьметтел Iилма - тохкама института филиал хиина а. ТIаккха цIенхаштта къамаьл миштa дергда из лоархIаме гIулакх дегIадоаладара хьакъехьа, нагахьа санна Iилман дарда тIа бакъъяь рекомендацеш йоацаш хилча? МоллагIдолча, кхьметтел эIаммигача а деша специализированни Iилма - тохкама институташка аха дезаш хул тха, НохчГIалгIайчена геттара гаьна уж яле а. ТIаккха, фу пайда хул цунах цигара нах юкъюкъе боагIаш - дIаухаш хилча, мел йоккха опыт йолаш специалисташ уж бале а.

Массехк шу хьалхагIа комсий гIулакха йоккха йоацаш отдел яр республикански юртбоахама опытни станце. Из шеръе эзача метте, станце кулгалхоша ма дарра аьлча, цхьа саг мара витавац цу отделе. Уж а-кх укх вай республикера комсий гIулакхашта йола «Iилман кадраш»...

Баьдар аьлча, объединене шийн низ кхоачачох цхьацца хIамаш лела-м ду. Масала, хIанз чакхдоахаш гIулакхаш да комсаш лелаяра говзал йола болхлой дукхагIа кийчбе низ кхоачаргболаш йола тха дешар-курсови комбинат чIоагIъярах шеръярах.

Укх гаргга хана болх бе йолалургья специалисташа шоай говзал лакхъергйола, совхозий кулгалхой резерв кийчъе тха йиш хулийтаргйола дешара база. Цхьабакъда, кадрови проблема сихеш дикен къоастаяра вIалла аьттехьа а кхоачам бац цу хIамай.

Ловцца аьлча, кхы тIехьа ца доахаш хьадан къоастадоза дардаш республике комсий специалистай кийчбара специализированни ПТУ-ш, техникум, Iилма-тохкама институт хьяра дешаш. ТIаккха толаме кхоачаш йиш хургья вайца комсаш лелорга гIулакх доахаш йола рем дегIадоаладара дакъера декхараш.

М. КОЛЗОЕВ,
«Чеченингушвино» объединена кадрай отделе начальник.

Бехкткхаме ха я тахан за цу дикала а. Массаза а Гудермесски винзавода болх лоашта хьалхашка отталь декхар. ХIара дийнахьа наьхадан [illegible] завода лабораторе Х. Музаева [illegible] йоаккхаш а комсий беш [illegible] совгIа дукха йоакхо хул [illegible].

СУРТА ТIА: лаборантка Х. Музаева комсашта анализ яьра а.

Р. АУШЕВА сурт.

ЗНАНЕШИ ОПЫТИ ТЕЛАР

[illegible]

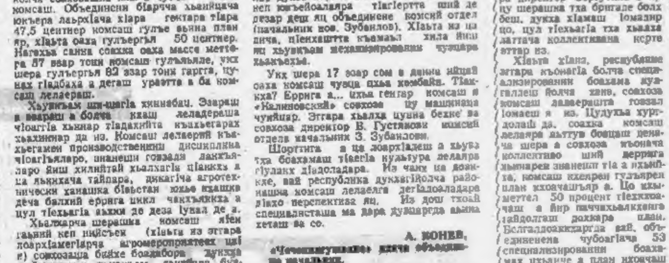

[illegible]

дIадоаккхаш. Комсашта минеральни удобренеш йийттар, хий дийккар. Кхьметтел догIа делхаза хана а деккар оаха хий. Миттъ, кхоачам хилиал тIоадал яр лаьттанца.

[illegible]

Аминта, НасухановгIар Раьмаман Адлана, Ахьядова Iайшета, кхичар. Массане а шоаза, кхоза тIеххоачашйоргa дийнахьара нормеш. Цу тIа а шоаш дар кхы юкъаьаже ца [illegible]

[illegible]

Б. НАСУХАНОВ,
«Новогрозненский» совхоза бригадир.

СУРТА ТIА: Б. Насуханова бригада [illegible]

Р. АУШЕВА сурт.

М. Ю. ЛЕРМОНТОВ

(ВАЬЧА ДИЙНАХЬА ДЕНЗ 170 ШУ ДУЗАШ)

...Эрсий, халкъа поэт волга хоь вайна из, цу деша эгтара чӀогӀагӀчеи байкъахьарчеи лоархӀамга диллача, — эрсий общества исторически замаи юкъ шай гӀуллакхашца хьалхенна вола поэт.

В. Г. БЕЛИНСКИЯ.

Михаил Юрьевич Лермонтов (1814—1841) — сийлахь - воккха эрсий яздархо, даймехка литература дикагӀйола традицеш дӀахоьийтиьар. Церзиме къизача замалахьа Лермонтова майрра айъий шай оаз деспотизмана духьала, сонталичача обществана юкъа тӀа дорта дош тесад. Къона волча хенара поэта лирика а ткиний паргӀатонга чӀоагӀа сатувсаш («Кадаш вола турие», «Монолог») (1829). Поэташ-декабристаш хьал а лоацаш, Россе дӀаяха исторически за юац Лермонтова, Iазепа духьалера хенкъий къовсам хестабу («ТӀеххьара кортамукъален воӀ», 1830—1831; «Бородино», «Вадим», 1832—1834, кхыдраш).

Пушкина гӀулакх дӀако а хьаш, Лермонтова хьахьенхай эрсий обществени сакхетам дегӀабара даьхьера керда этап. Поэта поэтически дуьнеи чу гулденнад цуи хачара доккхий дешаш, бӀарчача ноазала кхелак, паргӀато эзаш воле саг дага оерц доацаш цкъаь висарех йола уйлаш. Тоаеннача шай произведенешка поэт-трибун а хиина, «хьандараш» («Поэта вӀара») гучабоезар хиниа ца Iеш, сакхетам а болаш дворянско-крепостнически обществана духьаларвар а хинна хьаттам Лермонтов.

Политически гӀулакхаш бакъан долаш Iадел тӀеххувш, Iоваьньйтачара казар ший хиина доллаше а, тайп-тайпарча жанрашка башха-дика произведенеш кьахеллай Лермонтова. Цу юкъметтерча кхоалламех цаӀ я «Демон» яха романтически поэта (1829—1839). Лермонтова драматурге бувь — «Маскарад» (1835—1836). Лермонтовски реализма толам а хиина дӀаэттад эрсий проза дегӀайоаваьча тӀехдаьнна доккха даькъаьаьца дола «Вай хенара турпал» яза роман (1837—1840).

Лермонтовски лирикаеи прозалеи юкъа айхха шоайла юезалуш хиний общественни, философски, кӀоаргта шиш цьавнив мотиваш. Теркам тӀоазаш бола Лермонтова творчества низ вӀашагӀкхет кӀера лермонтовски мугӀарах доаллача кӀоаргача маIанах, ший деша низага диллача боарам боацаш йолча уйлах.

Россе сийлахь - воккха поэт чӀоагӀачеи кӀоаргачеи безамца дукха дезаш хиннав ший халкъ, боккха низ болаш из хилараз дог тийша хиннав из.

Кхоаненга хьожаь, саг, паргӀато веларга сатувсаш хиниа Лермонтова творчество эрсий духовни вехарех кортамукъален болемаи сагота эцараша ма хеттаре хиний, дуьнхача ноахалий дегаш урадеттадаьд цо.

ДИКА КХАЪ

Вайна массанена дика довзаш да Боков Ахьмада «Юрский горизонт» яха роман. Вайна бозаш а вай лоархӀаш а ба цу тӀара турпалаш. Уж ба буруэдеттараш, мехидаьтта доахараш. Болхлочун уйлаш, цун гӀуланхаш. Бокова Ахьмада цу шиш романа тӀа дика яьшхай.

Цунна дола цхьаьнха а цхьа тешал да СССР лахархой союз Правленеи ВЦСПС-ои кхайкаь яр болхлой классахи колхозни ахархоеха дикагӀа йола произведения кьовстаяра йола Ерригсоюзани конкурс. Цу конкурсе дакъа доацаш яр мехкарча яздархоша язъяь 276 произведени. Царна иттанена премеш еннай. Царна юкъе да Боков Ахьмада «Юрский горизонт» яха роман. Яздархочун четтел, деррига Нохч - ГӀалгӀайчен литература а боккха толами вайна дика кхаъи ба из.

А. [redacted]

ФЕ ХИЛА

Наькъашка вча ерригача автоаварееx 15 процент гаргга яраш корта бохабу малар мезна а болаш транспортни средстваш лехкаш болча водителий бехках хул. Уж ерригаш в хӀана яц аьнна яраш наха чоанаш еш, цкъаза боабеш е хул.

Сунжески районе сарраьва лачахьелкхен номерной знакаш а йоацаш мотоцикла-ца Карабулакера Троицки станице водаш хиннача Карабулакски химически реагентий завода болхлочо А. А. Рыхлицке ювета чу тӀакӀалтӀаххессай мотоцикл. Водитель веха хиика хилар бакъдаьд экспертизо.

Малгобекски районе Ачалуки яхача юрта гаьна йоаццача метте «Москвич» яхача автомашина водителa Ю. И. Конеева менна веха а волаш, наькъа тӀара а ваьнна тӀакӀалтӀаккхессай машин. Цига ихаь сага човваш хиинай.

Ножай - Юртовски районе бийсанна 11 сахьат даьннача хана мотоцикла водитела Б. А. Цагаева, менна веха хилазах, шай пассажир а тӀехьа мотоцикла тӀара Iовежав. Кхетам чура аьнна хиина уж шаккхе а баьри больнице хьаххиттав.

ХӀаьэ наст-наста хул кьона велосипедисташ юкъе бола хатараш. ХӀаьта а цар лай сагота бац машинаш ухача наькъашка гӀолла шоай кагий бераш велосипедаш хехкаш лелар аьнна.

МагӀалбина районе Юкъерча Ачалкхе легковой автомобила водителa — Къулбаседа - ХӀирий АССР-е вахача Д. С. Дуккаева машин тӀатеха чӀоагӀа лозаваьв кхачара воагӀа ца ховш велосипедаца цӀаьхха наькъа тӀа кийкхе Ачалукски юкъерча школа 5 классера дешархо Э. Эсмурзиев.

Ачхой-Мартане ГАЗ-24 «Такси» яхача машинаца Ленина улицагӀа IовоагӀаш водитела И. А. Шахбиева машин тӀатехай ведда воагӀаш цӀаьхха наькъа тӀа кийсевнача кӀаьнка, из чӀоагӀа лоза а [redacted]

ДӀадаьнча кӀирагӀа (3 октябрера 10 октябре кхаччалца) НГӀАССР наькъашка 19 автоавари яй, 5 саг ве а вуш, 24 сага човнаш а еш.

НГӀАССР МВД ГАИ.

Кхоана—Киргизски ССР хьаяь 60 шу

Советски Iаьдала шераш белггала яюхальни а хиина дӀаэттад киргизски халкъа вахаре. Шаккха а ца хиннача тайпара лоецача хана чакхбаьккхаб цхьакха бокъо ца хиннача дӀаболабаь кьаман социалистически вачахьалкхе хьахиларга, цхьан метте сайна вахар доацаш арона доахан лелаеш хиннача — хӀанарча индустреген чӀоагӀа механизированни коллективни юрта боахамген, дийша нах ца хиннача — лакхача халкъа образованега, Iилмага, культурага кхаччалца бола никъ.

Сийлахь - йоккха Октябрьски революци хилале кӀор боахаш массеха кустарни шахтех юртбоехана бейдал цкъара чакхйоаха йоккха йоаца заводаш мара ца хиннача Киргиза Советски Iаьдала шерашка хьадаьд, горнорудни, машинаш приборашн ер. даьри дер. текстильни, трикотажни, хӀамаш тегар, гӀоарска-кога гӀирс бер, дулха-шурий, шекара, кхыдараш санна дола промышленноста дакъош.

Хьаю автоматически линеш, физически электронни приборашь, металл хьокха стаокаш, автоматизеле средстваш, электродвигателаш, тайп - тайпара технологически оборудовани.

Доккхий хувцамаш хиннад юрта боахаме.

Республика хьаьй 30 эзар километр хулаш дукха говлаш дола ирригационни система, хьалъий 21 миллиард кубически метр совтӀа хий чухоевшаш йола водохранилищаш.

Советски Киргизстан — хьайбаш деладу лоархӀаме район. Республико СССР-е хьалхара моттиг доац саха лаьттай цхьан единицана лоархӀаш яа продукци лакхара объема.

Энергетически низ тӀехьтӀехьа чӀоагӀлу Киргизе. Нарына тӀа хьалъяй электростанцей бӀарча каскад, проектни низага кхаьчай Курисайски ГЭС, хьалъь йоаласт латт Таш-Кумырски ГЭС. Из каскад болх бе йолаллийтаро йиш хуланйт Киргизена эшараш кхоачашдаь ца Iеш, лоллахарча республикашта электроэнерги дукхагӀа теле а.

СУРТА ТӀА: ансамблий совета членаш хьехам лун бе къонача марая сесаган — моттигерча школа хьехархо йолча Жылдыз Минбесовайнен колхоза агронома Онурхан Молдобаевнея.

С. МЕТЕЛИЦАН
В. МОРЕВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА

13 ОКТЯБРЬ

С. М. Кирова цӀерагӀа культуран салоӀарен парк. 9.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. «Илли эьа массанара доттагӀа» яха радиоконцерт. 13.00. Массови ловзараш, викторинаш. 17.00. «Дуне хьахиларагӀа ӀилмагӀ а дино а яхар» яха лекци.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 13.30. 3—4 классашкарча дешархошта лаьрхӀа болх беш я «Светофор» яха киноклуб.

Н. К. Крупская цӀерагӀа культура Дворец. 10.00. Къулбаседа-Кавказа машиналакъа Грозненски отделене 22-гӀа йола районни профсоюзни конференци. 10.00. Документальни фильм. 11.30. Культура университет. Болх беш я «Атеист» яха факультет. «Ди а суеверш а хьахиларагӀа» яха документальни фильмаш.

Химикий культура Дворец. 17.00. Болх беш я «Сакъердаме никъ», яха октябрятай клуб. «Ховлий-довзарий» яха викторинаш. 18.00. «Вай Даьхен дуккхача къамий искусство» яха беседа. 19.00. Эстрадни илли музыкан сайре.

14 ОКТЯБРЬ

С. М. Кирова цӀерагӀа культуран салоӀарен парк. Юрта боахама болхлой Ден хетадаь наькха салоӀар. 9.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. «Маьлх — дерригена корта» яха радиоконцерт. 13.00. Массови ловзараш, викторинаш. 15.00. Духовой [redacted] концерт. 17.00. «Тахан — юрта боахама болхлой Ди» яха беседа. 18.00. Хроникально-документальни фильмаш.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 14.00. Болх беш да «Чебурашка» яха бераш кинотеатр. 18.00. Халхара сайре.

Н. К. Крупская цӀерагӀа культура Дворец. 12.00. «Свидетель» яха школьни самодеятельни театра спектакль. 15.00. Болх беш я «Кинематограф дегӀаяра юкъне» яха берий кинолекторий.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ФУ ХЬАХЬЕКХАР ХЬАЖАРО

НГӀАССР Министрий Совето соцам а баь хьажар хилар республике хи тӀарча наха кхерам ца хилийтарах лаьца. Хиьта гонахьа отталийр нах кӀалхарбовха лачахьалкхев гхи станцеш поста, чура гӀуланхий органийн унахцӀено лораяреи итт постн пункт, 18 ведомственни 116 общественни посташ. Районашка вӀашагӀъехнаяр хи тӀа болча наха хатар ца хилийтарга хьожаш йола 36 специализированни дружина (група).

Цул хьалхагӀа хьажар чакхдаьккхар республикерча юкъерча дешара школашка хи тӀарча кхерамаленах лаьгӀолла нек де Iомабарен хи чу болча хана школьникий хила езача самалий правилаш дӀайоазийта а аьхки каникулаш йолча хана цар уж правилаш кхиьта кхоачашъе еза дӀахайта а.

Хи тӀа хатар хиьпа нах кӀалхарбахара гӀулакха 450 специалист (хи тӀарча кхерамален дружинникаш, хи тӀа гӀолла нек де Iомабарен хи чу бахараш кӀалхарбахарен инструктораш, спасателаш-осводовцаш) кийчваь ОСВОД-а республиканско школо. Цу цхьан хана 75 студент кийчваьв студенчески гӀишлоенъяра отрядашта юкъе болх бе.

ОСВОД-а юххьанцарча организацешка буьзам айхагӀа лоаттабар духьа хьажар дӀадоададале хьалхагӀа юххьанцарча организацей 206 председатель кийчвир оаза. ДӀадоаржадайтар духьа хешатеха арадаьхар хи тӀарча кхерамален правилаш кхиьта кхоачашъе еза дувцаш дола 15 эзар гаргга памяткаш, листовкаш, республике бахача нахага даь тӀахьегамеши кхайнаралаш. Юххьанцарча организацешка вӀашагӀъелла ер ОСВОД-а 680 уголок.

Дуккхача райгорисполкома хьажар чакхдаккхарах лаьца дика соцамаш тӀаийлла ца Iеш, цу деша хеддача тӀахьожам а лоаттабир. Царех я Заводской, Ленински, Ачхой - Мартановски, Старопромысловски, Шелковской райисполкомаш.

Гудермесски, Назрановски, Надтеречни, Сунжески районашка хи тӀа болча хана нах дикагӀа лорабера тӀаерзаь мероприятеш чӀоагӀъяр, цхьабакъла, уж кхоачашъяра болх баьбац е ОСВОД-а райгорсоветаша а, е горрайисполкомаша а.

Рейдаш - проверкаш йича гучадаьлар, нах кӀалхарбоаха дукха ведомственни общественни посташ формальна мара вӀашагӀъехна ца хилар. Цхьаболча боахамий кулгалхоша нах кӀалхарбоаха посташ хьаувттаьц, цар эгара дикагӀа дича лер фуд аьлча — хьахой увттабар.

Чернореченски водохранилище, Гудермесски, Назрановски, Малгобекски прудашка, салоӀар духьа бахача наха пайда эцача, кхьча Iамашка бокъонца тоаяь хиваьц баркъаш хьалъуевха моттигаш, хувцаш барзкъаш тӀадувха кабинаш, малх тӀа ца Iаткъийта кӀалъувтта чаьтараш, тентеш. Во вӀашгӀехьдаьха хиннад торгови гӀулакхаш цхьаппахьа а хӀама кхалла, мала шийла хий, мороженое эца моттиг хиьнаьц. Дуккхача хиьта йисте хи тӀарча кхерамаленах йола знакаш дӀаувттаяьяц.

ХӀаьта салоӀаш бараш шоаш а хилац дуккхача хьале лертӀа: хи йисте еррага нувхаш йоаржаю, хий бӀехду.

Хи чу ваха лечара ваьккхав 150 совтӀа саг. Хьахар долча юкъагӀа хатараш хиина моттигаш белгалъяй 17 районе. ДӀадахача шерашка нийсбича хи чу ухаш боаш бола нах дикка кӀезигбенна бале а, хӀана а дукха а цу бахьанах нах боаш бола моттигаш. ХьалхагӀа а санна хи чу ухаш нах бов Iаманка, каналашка, кхычахьа лувча моттигаш кийчаь ца хилара. Хатараш дукхагӀа хул малар менна а болаш салоӀараштен бокхагӀчар бӀарг ца локхаш дитача бераштен. ХӀаьта а нах боврен хи тӀа хатараш хиларен кертера бахьан да нек де ца хар, лувчара правилаш телхар. Халахете а, республике хӀана во вӀаштӀехьдаьккхад нек де нах Iомабелга, цудухьа доккхал де йиш болеш дац тхо нек де дукха нах сахот Iомабаьб аьнна.

Из деррига а теркал а даь, хӀанзе а денз кийчо е йолае еза кердача сезона, 1985 шера чакхйоахаргйолча мероприятей план оттаьвза ярга. Хи тӀа хулаш дола хатараш тар ма лу кӀезигдаьра шоай де йиш болаш мел дола хӀама дерга ОСВОД-а болхлоша. «Мехка эгтара маьхера, эгтара кертера рузкъа — нах бе. Цудухьа нах ца байтар, наькъа унахцӀеяю лорар, цар балха хьакар ца доадар — хи тӀа нах кӀалхарбахара Обществ гӀулакхех эггара хиланза ларгдоацачеи бехьахьарчеи тайпаех цаӀ. «Наькъа вахари могапали лоралал маьхегӀен дезагӀен фу хургда», — яздаьд СССР ОСВОД-а эггара хьалхара сийлахьа председатель хиннача М. И. Калинина.

М. ШАМАЕВ.
ОСВОД-а республикански школа директор.
РСФСР ОСВОД-а отличник.

Хьамсара эцархой!

«Промтовары» яхача розничн торгови объединене тикашка шоана лаьрхӀа массе тайпара пазаташ йолха выставкаш ю 16 октябре денз 18 октябре кхаччалца. Тха тикашка а даьхке шоашта эша товараш харжа.

Шо тхоей тикашка даххарга хьежаш да тхо.

Адресаш: № 30 йолча «Трикотаж» яхача тика — Победа проспект, 22, № 20 йолча «Кхалнаха дола товараш» яхача тика — Мира ул., 68, № 79 йолча «Юбилейный» яхача тика — Тухачевске ул., 1.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Юрта боахама балхахой Денна хетадь йола документальни фильмаш: «Аьттув хьаи боали», «Лаьттан тӀара нӀай сердал», «Тамдан чӀагараш».
9.25 — «Спортлото» 41-гӀа тираж.
9.35 — «Дунен халкъий кхоллам» (ГДР).
10.00 — «Дика товараш дукхагӀа».
10.30 — «Аиъ турбаяа йола сюита» яхача фильма-концерта премьера.
11.00 — «Мишта хургда шо?» Документальни фильм.
11.20 — «Новкъост илли» яха Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Гор. Фоунзера передача.
12.00 — «Замаш сайхи». А. Суркова кхолламах дола телевизионни документальни фильм.
13.00 — Хоккея йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Спартак». Перерывах йолча хана: «Могаш хила безам бале». «Кердадараш».
15.15 — «Дезаш школен».
15.45 — «Баьццарча кхай тӀара лов». Художественни фильм.
17.00 — «Кердадараш».
17.05 — «Содружество». Телевизионни журнал.
17.35 — «Дийнача хӀамай дунен тӀа».
18.35 — Политически обозревателa В. П. Беиетова къамаьл.
19.05 — Мультфильм.
19.25 — «Доккха доацача дуцара йола сюжет». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Кхь-шой, махнарий!» Юрта боахама къонача балхахой конкурс.
23.05 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — «Ваьча — боарл». Р. Погодин. «Кешнех дола дувцараш».
9.15 — ДӀалеиа «Рига» яхача духовни оркестра.
9.35 — «Нагахьа хье цӀенда вале». Документальни фильм.
10.00 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
10.30 — Ритмически гимнастика.
11.00 — Мультфильм.
11.30 — Кировски телевидени студа программа.
12.40 — Кхоана — юрта боахама болхлой Ди.
12.55 — «Лаьтта наьаьрша хилийтара» (нохчий меттала).
13.25 — Юрта боахама балхахошта хетадь концерт.
13.55 — Фильм.
14.05 — «Йоазхо ераш» А. Н. Островски «ТӀеххьара боаре» яхача пьесах оттаь спектакль. Перерыв йолча хана (15.10) — «Дунен халкъашта юкъера обозрени».
16.40 — «Оперни сцена гонахчаш». Н. Д. Шпиллера дувцаь 3-гӀа передача.
17.45 — Хоккея йола СССР чемпионат. «Химик» — «Динамо» (Рига). 2-гӀаи 3-гӀаи периодаш. Перерыв йолча хана (18.30) — Парашютни спортах йола СССР чемпионат.
19.20 — «Нохч - ГӀалгӀайчен кӀира».
19.30 — «Мархашта лаькерн мали». Советски района ХХ-ча партсъезда цӀерагӀча колхоза доанъяр кийчдерех йола телеочерк.
19.40 — Подшефни стройка. Аргунски маьнсапродуктай комбинат.
20.05 — «Бийса даьнъала хийла шун, бераш!»
20.15 — Теннисах йола СССР чемпионат. Ташкентера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Республика гаьнаш». Телевизионни художественни фильм.
Род». Телевизионни документальни фильм.
9.00 — Халкъа - Демократически Республика Йемена мехки халкхари къаман ансамбла концерт.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гӀулакх ду аз!»
11.00 — «Могашле».
11.45 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — Советски лаьттара вӀашагӀкхетараш.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Путешественникий клуб».
15.00 — Н. Брамс. — ЧӀандарган фортепьянеиа лаьрхӀа № 3 йола ре минора соната.
15.25 — «Вахаре енна путевка».
16.05 — «Кердадараш».
16.10 — Тахан — юрта боахама балхахой Ди. КПСС ЦК член, СССР юрта боахама министра В. К. Месяца выступлени.
16.30 — «Тха салаш - моаршалаш дӀаэца». Юрта боахама балхахой Денна хетаь музыкальни передача.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Акробатиках йолча дунен чемпионата итогашка. Софиера передача.
19.20 — «Степа - фордако». Мультфильм.
19.45 — «Маьлха цӀаьскаршa барташ доах». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Наки форди» яха Ростокера дунен халкъашта юкъерча илле фестиваль. ГДР-ера передача.
22.35 — «Футбольни обозрени».
23.05 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка є дӀаоттар».
8.20 — «Сердал лураш». Документальни фильм.
8.30 — «АБВГДейка».
9.00 — «Эрсий метта къамаьл».
9.30 — «Биосфера эталонаш».
10.00 — Йоккхача симфоническа оркестра [redacted]
11.00 — «ВӀаргашта гушдар — теша халадар».
12.00 — «Гималаеш кердадоазадар». Телевизионни документальни фильм (Францн).
12.30 — «Лаутарски мукъамаш». Кишиневера передача.
12.55 — «9-гӀа студи».
13.55 — «Лаьттен, сигален, фордатӀен».
14.25 — Тха корреспонденташа дувц.
14.55 — «Велама гонахьа». Останкино Концертни студера передача.
16.30 — Мультфильм.
16.50 — «Хала этажаш». Ниъ серех дола телевизионни художественни фильм. 1-гӀа сери.
17.55 — «Регби йола дунен халкъашта юкъера вӀашагӀкхетар. СССР сборни — Зимбабве сборни.
18.40 — Гор. Киеверча Железнодорожни района пионерийи школьникийн Двореца берий хапхара коллектива оттаь П. И. Чайковске «Щелкунчик» яхача балета музыках йола хореографически композици.
18.55 — «Юрта архитектура».
19.20 — «ГӀорбаьнна советски исполнителаш — Ленински преме лауреаташ». СССР халкъа артиста, Социалистически Къахьегама Турпала Э. Гилельса концерт.
20.00 — «Бийса даьнъала хийла шун, бераш!»
20.15 — Теннисах йола СССР чемпионат. Ташкентера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Шахтер». 2-гӀа тайм.
22.20 — М. Ю. Лермонтов — «Демон».

14 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Ноххидера шира го-

РАДИО

13 ОКТЯБРЬ

6.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.30 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
8.35 — «Кхоана — юрта боахама болхлой Ди» (нохчий меттала).
10.15 — «Вахаш ва юрта коммунист». Беседа (гӀалгӀай меттала).
10.30 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Къона» (эрсий меттала).
11.30 — М. Ю. Лермонтов ваь 170 шу дизаргӀ «Лермонтовы Кавказ». Беседа (эрсий меттала).
12.40 — Нохч - ГӀалгӀай музыка концерт (гӀалгӀай меттала).
13.00 — Сийлахь - йоккхача Каталон 40 шу дизаргӀ «Фронтовикий дагалувцараш» (нохчий меттала).
15.15 — «Тийрна йистерча гӀазмхий малей фельдсера вагӀенаш» яхача циклара передача (эрсий меттала).
16.00 — «Кавказа Iуйренаш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
16.50 — «Музыкальни почта» (гӀалгӀай меттала).

УКВ

17.00 — «Эстрада эзараш». Эстрадни концерт.
17.41 — «Сакъердаеча тагӀе тӀе». Литературни - музыкальни передача.
18.07 — У. Димаева мукъам.
18.32 — Халкъа мукъамаш.

14 ОКТЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан никъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана хьоа хета эшараш» (эрсий меттала).
11.20 — Юрта боахама болхлой Денна хетаь музыкальни программа (эрсий меттала).
16.00 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тӀехье (нохчий меттала).
18.00 — «Йилешца доттагӀаш делчаръ» яха концерт (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — «ХХ-ча бӀешерен ритмаш».
18.44 — Юрта боахама болхлошта лаьрхӀа концерт.
19.00 — Спектаклашкара мукъамаш.

Тахан республике гӀоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йовчан а йоацаш, малхбоалехьаре секунде 3—8 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 17—22, Грозне 20—22 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, ломка догӀа а делхаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 5—10, дийнахьа 19—24 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДӀАХОХЬОШ ДА 1985 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учреждененешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Газет яздаро мах: шера—4 сом 8 кепиг, ах шера—2 сом 4 кепиг.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Малновске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-65-07; белхахоиха секретара — 2-64-66; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленноста транспорта — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кьсанаш — 2-85-64; корректораш — 2-89-66.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-65-07; ответственного секретаря — 2-64-66; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-66.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка.

СФ05306. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Малновске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4253.